



Proiect finanțat de
Uniunea Europeană



Proiect implementat de
Oficiul Avocatului Poporului



Proiect, co-finanțat de
Fundația Soros Moldova

RAPORT TEMATIC

Respectarea garanțiilor fundamentale la reținere și detenția provizorie în inspectoratele de poliție

Chișinău, 2020

Acest Raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Apărătorii împotriva torturii”, implementat în perioada 01 iunie 2020 – 31 decembrie 2020 de către Oficiul Avocatului Poporului, Direcția prevenirea torturii și susținut financiar de Uniunea Europeană și Fundația Soros Moldova. Opiniile exprimate în publicație aparțin în exclusivitate autorilor și nu reflectă în mod obligatoriu poziția oficială a instituțiilor finanțatoare.

Acest Raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Apărării împotriva torturii”, implementat în perioada 01 iunie 2020 – 31 decembrie 2020 de către Oficiul Avocatului Poporului, Direcția prevenirea torturii și susținut financiar de Uniunea Europeană și Fundația Soros Moldova. Opiniile exprimate în publicație aparțin în exclusivitate autorilor și nu reflectă în mod obligatoriu poziția oficială a instituțiilor finanțatoare.

Autori:

Alexandru ZUBCO, șef direcție, Direcția prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, director de proiect;

Iurie DUBENCO, consultant principal, Direcția prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, observator;

Aladin LOZAN, consultant, Direcția prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, observator;

Diana MAZNIUC, voluntară în Direcția prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, analistă de proiect;

Ecaterina JARUC, voluntară în Direcția prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, asistentă de proiect.

Coordonator:

Mihail COTOROBAI, Avocatul Poporului (Ombudsmanul).

Această publicație este produsă cu sprijinul Uniunii Europene și a Fundației Soros Moldova. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a Avocatului Poporului, iar informațiile prezentate aparțin autorilor și nu reflectă în niciun fel opinia oficială a instituțiilor finanțatoare.

Lista abrevierilor:

AP – Avocatul Poporului / Ombudsmanul

APDC – Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului

OAP – Oficiul Avocatului Poporului

DpT – Direcția prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului

MAI – Ministerul Afacerilor Interne al R. Moldova

IGP – Inspectoratul General al Poliției

IP – Inspectoratul teritorial de poliție

IDP – Izolator de detenție preventivă

Legea 52/2014 – Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014

CNAJGS – Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat

OT – Oficiul teritorial al Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat

CP – Codul penal al R. Moldova

CPP – Codul de procedură penală al R. Moldova

Cuprins:

Introducere	5-6
Proiectul „Apărătorii împotriva Torturii”	6-7
Scopul și metodologia lucrării	7-8
A. Prevalența torturii și a maltratării din partea poliției	8-9
B. Dinamica reținerilor și plasării în detenția preventivă	10
C. Reținerea persoanei de poliție	11
D. Motivele reținerii	11-13
E. Uzul de forță, mijloace și armei de foc la reținere	13-14
F. Reținerea de facto, durata deplasării persoanei de la locul reținerii la sediul poliției	14
G. Informarea despre temeiurile reținerii	14-16
H. Dreptul de a tăcea	16-17
I. Informații cu privire la drepturile reținuților	17
J. Informarea rudelor/ altor persoane despre reținere	18
K. Asigurarea dreptului la avocat	18-19
L. Asigurarea dreptului la traducător sau interpret	20
M. Asigurarea drepturilor minorilor la reținere	20-22
N. Durata privării de libertate	22
O. Asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere	22-24
P. Camere de reținere temporară (săli de așteptare)	24
Q. Condițiile materiale în detenția provizorie	24-25
R. Izolatoarele de detenție provizorie renovate	26-28
S. Izolatoarele de detenție provizorie funcționale de tip vechi	28-32
T. Izolatoarele de detenție provizorie sistate	32
U. Aspecte privind detenția la poliție în perioada regimului de urgență (COVID19)	34
V. Constatările avocaților-monitori cu referire la respectarea drepturilor la reținere	34-38
Constatări și recomandări	39-49
Răspunsurile autorităților monitorizate	50-57

Introducere:

Avocatul Poporului (Ombudsmanul) asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de către organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile.

Avocatul Poporului contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedeelelor reglementate de Legea 52/2014.

În același timp, în activitatea sa de prevenire a torturii¹, Ombudsmanul prezintă autorității sau persoanei cu funcție de răspundere recomandările sale în vederea: (a) ameliorării comportamentului față de persoanele private de libertate, (b) îmbunătățirii condițiilor de detenție și (c) prevenirii torturii. Autoritatea sau persoana cu funcție de răspundere care a primit avizul este obligată să-l examineze în termen de 30 zile și să comunice în scris AP despre măsurile luate în vederea remedierii situației. La fel, AP poate prezenta public rapoarte tematice privind respectarea drepturilor și libertăților omului².

Asigurarea drepturilor persoanelor la reținere și detenția preventivă la poliție reprezintă una dintre prioritățile Instituției Ombudsmanului. Anual, au loc zeci de vizite preventive, realizate de angajații OAP și membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în inspectoratele de poliție. Vizitele au scop preventiv, dar și de a contribui la îmbunătățirea situației în domeniul asigurării drepturilor fundamentale la reținere și a ajuta poliția să depășească anumite provocări, fie de a propune soluții și recomandări. În același timp, AP prezintă, anual, în parlamentul țării, un Raport cu privire la situația privind respectarea drepturilor omului. Acest raport anual include un capitol separat privind comportamentul față de persoanele private de libertate.

În 2018, angajații OAP au realizat vizite în 31 inspectorate ale poliției, grație suportului financiar valoros din partea Fundației Soros Moldova. Rezultatele acestui efort de monitorizare amplă, au fost reflectate în Raportul special al AP „Situația persoanelor reținute și deținute în custodia poliției”³. Lucrarea a avut drept scop cercetarea multilaterală a reținerii, pornind de la premisele normative și factologice ale recurgerii la privarea de libertate și finalizând cu activitatea practică de plasare și executare a detenției de către acuzat. Raportul a fost prezentat public în 2019 la Academia de Științe a Moldovei de către co-autoarele, expertele în drept penal, Mihaela Vidaicu și Elena Croitoru. Studiul a cuprins un șir de recomandări atât pentru legiuitor, cât și pentru executiv. Pe lângă recomandările de îmbunătățire a condițiilor materiale de detenție, experții au nuanțat asupra adoptării instrumentelor metodice pentru angajații poliției (care să descrie cum trebuie să decurgă procesele).

În 2019 a început să fie aplicată *de facto* reforma poliției, grație finanțărilor europene și co-susținerii din partea altor donatori. Au loc reconstrucții în unele izolatoare de detenție preventivă și sectoare de poliție. Poliția primește echipament specializat, inclusiv unele inspectorate sunt dotate cu mijloace de transport destinate escortării în siguranță a reținuților. Au fost adoptate 5 proceduri standard de operare, care descriu procesul reținerii și asigurării drepturilor la reținere și detenția preventivă⁴, etc. În 2020 a fost aprobată o altă procedură standard de operare importantă⁵.

¹ Alin.2, art.24 a Legii 52/2014

² Alin.6, art.29 a Legii 52/2014

³ <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/06/Raport-Situatia-persoanelor-retinute-RO-Web.pdf>

⁴ Ordinul IGP nr.126 din 29.03.2019 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Secției/Serviciului detenție și escortă ale subdiviziunilor teritoriale ale IGP; Ordinul IGP nr.217 din 21.06.2019 pentru

În pofida acestora, în vizitele preventive din 2019, AP a constatat că există un șir de nereguli sistemice ce conduc la nerespectarea angajamentelor asumate în ceea ce ține de protecția drepturilor omului la reținere și detenție⁵. Pentru 2020, AP și-a propus să continue monitorizarea aspectelor vicioase identificate anterior. În această ordine de idei, AP și-a planificat elaborarea unui Raport tematic cu privire la aplicarea instituției reținerii în Republica Moldova; calitatea actului și a acțiunii procesual-penale de restrângere a facultăților persoanei și dacă acestea trec testul proporționalității; a pregătirii profesionale a angajaților Inspectoratelor de Poliție; a funcționalității serviciilor auxiliare (medicale, psihologice, interpretare), care nu permit, prin intervenție, izbucnirea unor tratamente degradante, inumane și torturii; a condițiilor materiale ale IDP, precum și a respectării garanției de a fi însoțit de către un apărător în timpul desfășurării acțiunilor procesual-penale, etc.

Concluziile acestui studiu sunt aparent satisfăcătoare. Angajamentele asumate prin reformarea poliției par să fie implementate corect, chiar dacă parțial (pe alocuri). Însă, continuă unele aspecte ce urmează a fi îmbunătățite, despre care se reflectă în acest raport tematic. AP menționează aici, eforturile conjugate ale autorităților publice (în particular a poliției) în conștientizarea necesității asigurării drepturilor reținuților și îndeamnă ca acestea să continue eforturile inițiate până la capăt, și să-și consolideze capacitățile respective în conformitate cu standardele internaționale. AP cheamă instituțiile finanțatoare să susțină integral reforma poliției în ceea ce ține de asigurarea drepturilor fundamentale la reținere și detenția preventivă și să fortifice capacitățile instituționale și umane ale poliției. Cu regret, finanțările sporadice din bugetul public timp de 2 decenii nu au putut acoperi necesitățile reale ale poliției în ceea ce ține de asigurarea obligațiilor de respectare și asigurare a drepturilor omului, fapt ce a influențat enorm asupra instituției polițienești și siguranței civile. Dacă reforma asumată va fi realizată corect și eficient, poliția nu va mai căuta scuze în acest sens.

Proiectul „Apărătorii împotriva Torturii”:

La 25 mai 2020, OAP a contractat un proiect de grant finanțat de Uniunea Europeană și Fundația Soros Moldova în valoare de 24910 Euro pentru 7 luni. Proiectul „Apărătorii împotriva torturii” a vizat 2 obiective majore. Primul obiectiv presupunea contribuirea la diminuarea situațiilor de încălcare a drepturilor persoanelor reținute și aflate în custodia poliției, prin realizarea vizitelor preventive în 13 inspectorate de poliție, prin elaborarea a 5 rapoarte de vizită și a unui Raport tematic integrat, urmare a informațiilor obținute în teren și chestionarelor tip de monitorizare completate de avocații care acordă asistență juridică garantată de stat, propunerea recomandărilor de îmbunătățire autorităților responsabile sau demersurilor de reacționare. Ultimul obiectiv a presupus fortificarea capacităților a 12 avocați publici (regiunea nord, centru și sud) în prevenirea actelor de rele tratamente față de persoanele reținute și custodiaste de poliție, inclusiv prin intermediul instrumentelor de monitorizare elaborate de Fundația Soros Moldova.

Grație proiectului respectiv, echipa Ombudsmanului a reușit să monitorizeze activitatea inspectoratelor de poliție în domeniul asigurării garanțiilor fundamentale la reținere și detenția provizorie în 14 inspectorate de poliție din țară în condițiile situației de urgență. Menționăm că, activitatea de prevenire a torturii în

aprobarea Instrucțiunii de activitate a Secției/Serviciului detenție și escortă în timpul escortării și transportării persoanelor aflate în custodia Poliției; Ordinul IGP nr.380 din 21.10.2019 pentru aprobarea Instrucțiunii privind organizarea și funcționarea izolatoarelor de detenție preventivă din subordinea IGP precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora; Ordinul IGP nr.444 din 15.11.2019 pentru aprobarea Procedurii standard de operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie; Ordinul MAI nr.797 din 10.12.2019 privind Procedura standard de operare privind asigurarea dreptului la interpret sau traducător în timpul reținerii, pazei, escortării și transportării persoanelor reținute/deținute.

⁵ Ordinul IGP nr.129 din 27.04.2020 pentru aprobarea Procedurii standard de operare privind reținerea, escortarea, transportarea și plasarea persoanei reținute în Izolatorul de detenție preventivă al Poliției.

⁶ <http://ombudsman.md/rapoarte/anuale/>

izolatoarele monitorizate a avut loc ultima oară în 2018. Prin urmare, proiectul a acoperit necesitatea realizării vizitelor de monitorizare în locurile de detenție menționate *supra*. Vizitele au cuprins nu doar monitorizarea de facto a activității izolatoarelor de detenție, dar și în cea de analiză a datelor obținute în urma chestionării angajaților și persoanelor reținute, precum și observarea directă a proceselor privind asigurarea drepturilor la reținere de facto. La fel, raportul de vizită a fost completat cu prezentarea datelor obținute în teren într-o altă formă, decât cea ordinară. Acesta, conține reflectarea constatrilor privind realizarea reținerii de către angajații poliției; modul de asigurare a informării despre motivele și temeiurile reținerii; explicațiile deținuților cu referire la procesul reținerii; mecanismul de informare în cadrul reținerii; asigurarea dreptului la informarea rudelor despre reținere; modalitatea de asigurare a dreptului la apărare și dreptului de a păstra tăcerea; realizarea dreptului la traducător sau interpret; dreptului la examinare medicală și perioada detenției la poliție. La fel, rapoartele includ observații cu privire la respectarea drepturilor minorilor și altor categorii de persoane vulnerabile la reținere, etc. Menționăm că rapoartele de vizită nu se limitează doar la situația privind detenția persoanei, dar în mod special reflectă modul și metodele aplicate de inspectoratele de poliție în vederea asigurării garanțiilor fundamentale la reținerea persoanelor. Opinăm că, noul concept de prezentare a datelor și observațiilor echipei de monitorizare este unul benefic și de apreciat atât pentru echipa Avocatului Poporului, cât și pentru autoritatea supusă monitorizării preventive.

În premieră, Avocatul Poporului dezvoltă o cooperare strânsă cu 12 avocați, care acordă asistență juridică garantată de stat din cadrul CNAJGS pe domeniul prevenirii torturii și respectării drepturilor persoanelor la reținere și detenția preventivă. Anterior, Avocatul Poporului recepționa doar demersuri de la unii apărători cu privire la intervenirea în apărarea drepturilor clienților pe paliera atribuțiilor sale funcționale. Grație activităților realizate în proiectul respectiv, Direcția prevenirea torturii din cadrul OAP a obținut informații alternative din prima sursă cu privire la procesul reținerii persoanelor în teritoriu, fapt ce a permis avansarea aspectelor de monitorizare și abordare a problemelor existente cu factorii de decizie.

Urmare a activităților realizate în cadrul proiectului „Apărătorii împotriva torturii”, OAP a reușit să (a) realizeze 14 vizite (din 13 planificate) în inspectoratele teritoriale de poliție în perioada pandemică; (b) să elaboreze și să remită către IGP și IP 14 rapoarte de vizită (din 5 planificate) cu constatări și recomandări de asigurare a drepturilor la reținere și detenția preventivă; (c) să colecteze 120 chestionare tip de monitorizare de la 10 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat; (d) să desfășoare 2 ateliere de lucru pentru avocații monitori; (e) au fost chestionați 138 angajați ai poliției cu privire la reținere; (f) au fost intervievați confidențial 4 persoane reținute cu privire la percepția asupra procesului reținerii, precum și alte acțiuni necesare.

Scopul și metodologia lucrării:

Scopul lucrării este de a contribui la diminuarea situațiilor de încălcare a drepturilor persoanelor reținute și aflate în custodia poliției. Informațiile cuprind perioada iunie – decembrie 2020.

Studiul elaborat reflectă starea de fapt cu privire la (a) aplicarea instituției reținerii în Republica Moldova; (b) calitatea actului și a acțiunii procesual-penale de restrângere a facultăților persoanei și dacă acestea trec testul proporționalității; (c) nivelul pregătirii profesionale a angajaților IP; (d) funcționalitatea serviciilor auxiliare (medicale, psihologice, interpretare), care nu permit, prin intervenție, izbucnirea unor tratamente degradante, inumane sau torturii; (e) condițiile materiale în IDP; (f) particularitățile activității IP de tip vechi și IP fără izolatoare; (g) precum și situația privind respectarea garanției de a fi însoțit de către un apărător în timpul desfășurării acțiunilor procesual-penale și alte aspecte.

Raportul tematic include activitate de birou (*analiza datelor, stocarea și prelucrarea acestora; analiza cadrului legal și normelor internaționale; cercetarea problemelor sistemice; elaborarea rapoartelor de vizită;*

prelucrarea chestionarelor tip de monitorizare; formularea recomandărilor; dezbateră subiectelor constatate; remiterea demersurilor de solicitare a informațiilor suplimentare; elaborarea și expedierea actelor de reacționare; prelucrarea datelor din 120 chestionare tip de monitorizare remise de avocații ce acordă asistență juridică gratuită de stat; elaborarea raportului propriu-zis, etc) și activitate în teren (realizarea a 14 vizite preventive și de monitorizare la IP Anenii Noi, IP Călărași, IP Căușeni, IP Cantemir, IP Edineț, IP Fălești, IP Florești, IP Glodeni, IP Leova, IP Nisporeni, IP Rîșcani, IP Soroca, IP Strășeni și IP Ungheni; monitorizarea directă a 7 IDP renovate și de tip vechi; realizarea interviurilor cu șefii IP, șefii adjuncți, șefii secțiilor de urmărire penală, angajații Serviciilor escortă și detenție și feldcerii; realizarea interviurilor tip cu 138 angajați ai poliției; realizarea a 4 interviuri tip cu persoanele reținute la momentul vizitelor; realizarea de interviuri cu avocații prezenți la procesul reținerii; analiza registrelor interne și a informațiilor despre reținere; observarea directă a procesului de reținere; observarea directă a condițiilor de activitate ale angajaților, etc).

Lucrarea pretinde a fi una obiectivă și unică în stilul de redare. Concluziile exprimate de autori pot servi la îmbunătățirea situației în domeniu. Menționăm deschiderea IGP, Direcției Interacțiune Justiție a IGP și IP monitorizate spre cooperare pe segmentul respectiv. Accesul în instituții, în izolatoare și la documentația solicitată a fost fără impedimente și liberă.

A. Prevalența torturii și a maltratării din partea poliției:

Normele internaționale și naționale expun cu claritate și interzic supunerea la acte de tortură sau alte rele tratamente a persoanelor la reținere sau în detenție. Angajamentele de eradicare a fenomenului torturii prevede aplicarea tehnicilor non-ofensive la reținere, asigurarea șirului de garanții împotriva abuzurilor, atârănarea profesionistă față de activitatea polițienească, respectarea demnității umane ca atare, crearea unui mediu profesional pentru polițiști, echipamente calitative și de protecție, procese operaționale clare, instruire periodică și altele.

Este important să menționăm și să apreciem că rata alegațiilor de tortură sau abuzuri din partea poliției este relativ mică, comparativ cu anii precedenți și numărul persoanelor reținute. Potrivit raportului privind activitatea poliției semestrul I al anului 2020, au fost pornite 4 cauze penale pentru tortură, tratamentul inuman sau degradant⁷. În același timp, conform informației remise de IGP, la ziua de 18 decembrie 2020, au fost intentate 9 cauze penale în privința angajaților IGP. Pe toate cauzele au loc acțiuni de urmărire penală, nefiind emise decizii finale⁸.

Cât privește, numărul de plângeri adresate în 2020, referitoare la aplicarea de către colaboratorii de poliție a actelor de depășire a atribuțiilor de serviciu, în special alegații de tortură, IGP a informat OAP, precum că până la 18 decembrie 2020 instituția a fost sesizată telefonic despre 11 asemenea cazuri:

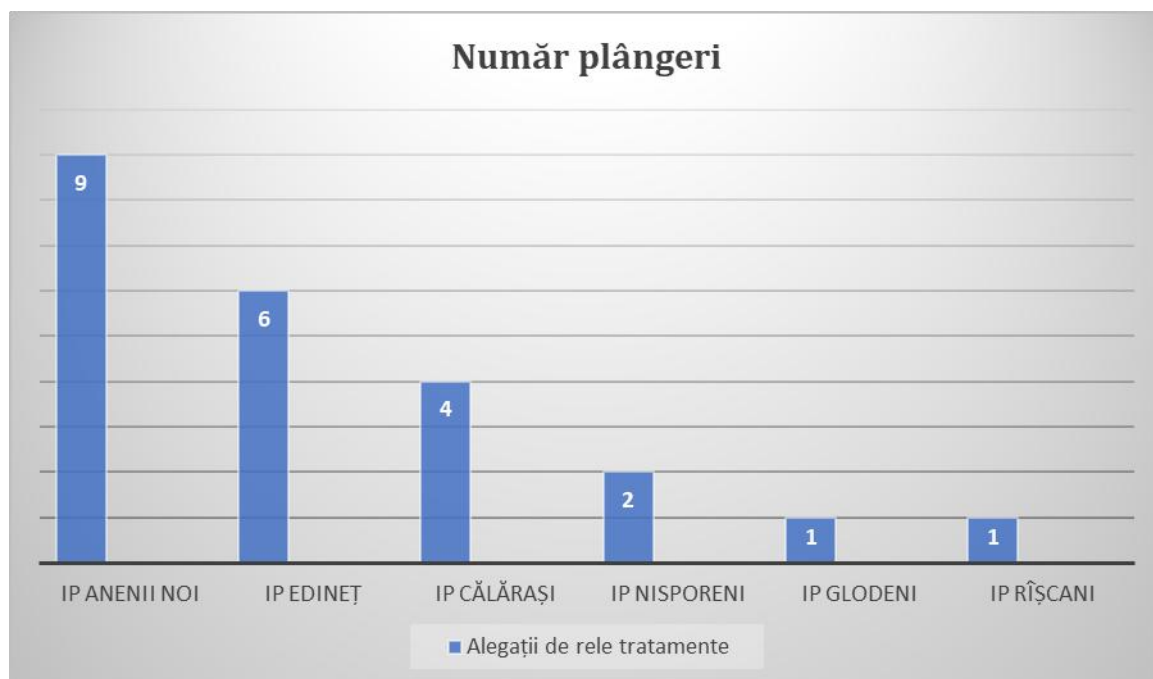
IP sect. Rîșcani	<ul style="list-style-type: none">cauzarea durerilor fizice în mijlocul de transport al polițieicazul se află în proces de examinare
INP	<ul style="list-style-type: none">aplicarea forței fizice și a torturiiatenționare privind comportamentul necorespunzător
INP	<ul style="list-style-type: none">aplicarea nejustificată a forței fiziceLipsa abaterilor în acțiunile angajaților

⁷ <https://politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari>

⁸ Răspuns la demers, nr.34/16-1522 din 18/12/2020 IGP;

INP	<ul style="list-style-type: none"> • agresiune fizică la înlăturarea din mijlocul de transport • cazul se află în proces de examinare
IP Botanica	<ul style="list-style-type: none"> • agresiune fizică fără temei • constatare abatere disciplinară. Atenționare
DP Chișinău	<ul style="list-style-type: none"> • aplicarea în exces a forței fizice și cătușelor în stradă • Lipsa abaterilor în acțiunile angajaților
INP	<ul style="list-style-type: none"> • agresiune fizică la domiciliu cu aplicarea gazului lacrimogen • refuz în pornirea urmăririi penale (lipsa abaterilor în acțiuni)
IP Căușeni	<ul style="list-style-type: none"> • agresiune fizică la domiciliu și reținere ilegală • refuz în pornirea urmăririi penale (lipsa abaterilor în acțiuni)
IP Ciocana	<ul style="list-style-type: none"> • aplicarea gazului lacrimogen și sustragere de bunuri • refuz în pornirea urmăririi penale (lipsa abaterilor în acțiunile angajaților)
IP Soroca	<ul style="list-style-type: none"> • agresiune fizică în stradă • încetarea examinării cauzei (lipsa încălcării în acțiunile angajaților)
DP Chișinău	<ul style="list-style-type: none"> • aplicarea forței fizice și a gazului lacrimogen (caz de violență în familie) • Încetată examinarea cazului (lipsa dorinței apelantei de conclucrare cu OUP)

În perioada vizitelor preventive și de monitorizare, plângeri referitor la abuzuri/ tratamente inumane sau degradante din partea poliției nu au parvenit. Reamintim că observatorii OAP au chestionat doar 4 persoane reținute. Totuși, examinând **Registrele de evidență a recepționărilor și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant** în unele IP monitorizate, au fost constatate următoarele date îngrijorătoare, precum *lovit cu picioarele de angajații poliției; agresați fizic de angajații MAI; conflict cu polițistul; agresați de mascații BDS Fulger; exces la aplicarea uzului de forță și mijloace speciale din partea angajaților de poliție; lovire de către sectorist; bătut de colaborator al poliției, etc:*

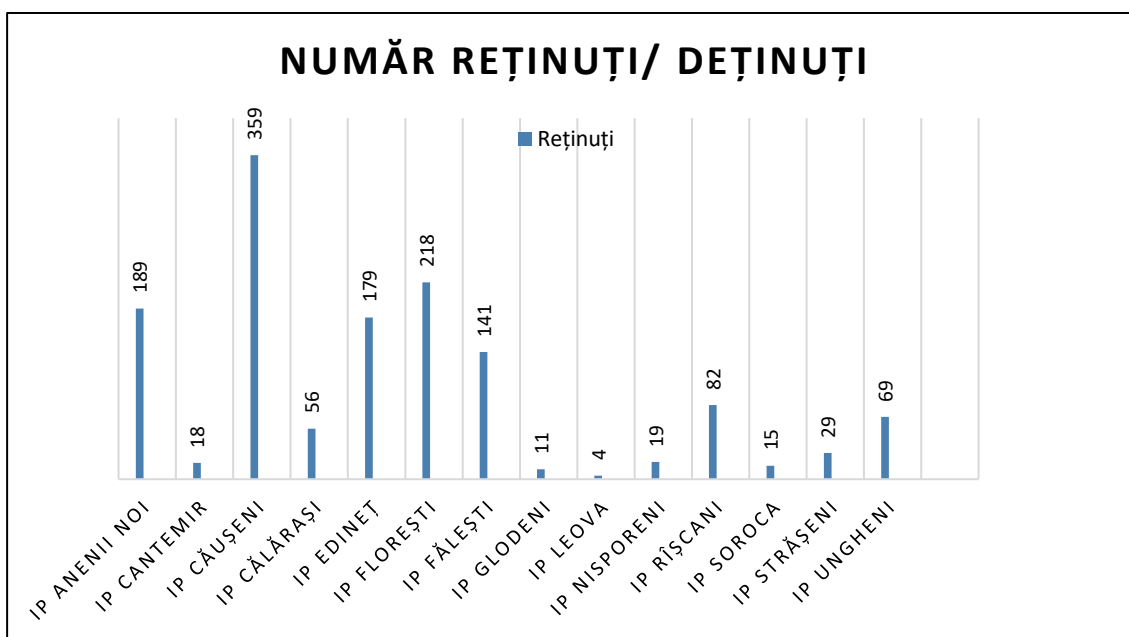


În conformitate cu Legea cu privire la procuratură, doar instituția procuraturii exercită urmărirea penală pe cazurile de tortură, tratamente inumane sau degradante. Cazurile descrise se aflau în examinarea acesteia.

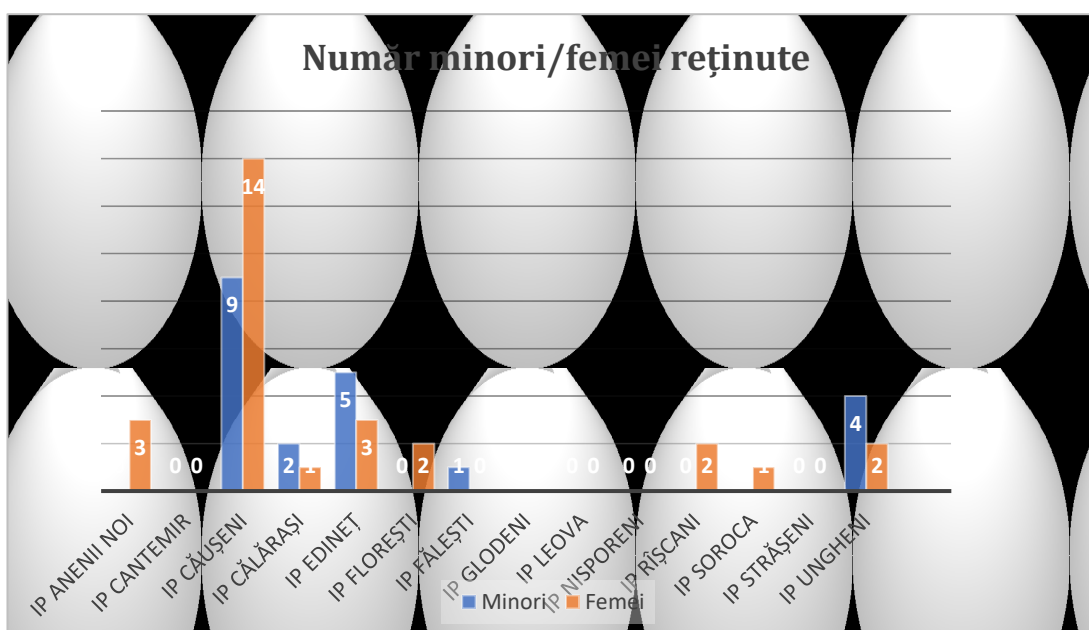
B. Dinamica reținerilor și plasării în detenția preventivă:

Potrivit IGP, în primul semestru al 2020, au fost reținute 1124 persoane.

În vizitele realizate, angajaților OAP le-au fost prezentate următoarele date cu privire la numărul de persoane reținute: IP Anenii Noi: 189 reținuți (3 femei); IP Fălești: 141 reținuți (1 minor); IP Cantemir: 18 reținuți; IP Căușeni: 359 reținuți (14 femei și 9 minori); IP Edineț: 179 reținuți (3 femei și 5 minori); IP Florești: 22 reținuți (în izolator 218 persoane); IP Glodeni: 11 rețineri; IP Leova: 4 rețineri; IP Nisporeni: 19 rețineri; IP Rîșcani: 82 rețineri (2 femei); IP Soroca: 15 rețineri (1 femeie); IP Strășeni: 29 rețineri; IP Ungheni: 69 rețineri (2 femei și 4 minori) și la IP Călărași: 56 reținuți (2 minori și 1 femeie):



Rata reținerilor este relativ mică. Angajații IP recurg la rețineri doar în crime grave, deosebit de grave sau în cele mai dese cazuri sunt reținute persoanele aflate în căutare, fie urmare a actelor procurorului sau judecătorului. La fel, minorii sunt reținuți extrem de rar. Cea mai mare rată a reținerii minorilor și femeilor a fost la IP Căușeni, IP Edineț și IP Ungheni:



C. Reținerea persoanei de poliție:

Prin reținere, urmează a se înțelege privarea persoanei de libertate pe o perioadă scurtă de timp (cu nedeptășirea termenului de 72 de ore). În același timp, libertatea individuală și siguranța persoanei trebuie să fie garantate.

Sunt pasibili de a resimți o asemenea constrângere: (a) persoanele bănuite de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an, în cazul în care există o bănuială rezonabilă că persoana a comis această acțiune ilicită; (b) învinutul, inculpatul care încalcă exigențele măsurilor preventive neprivative de libertate, dispuse în privința acestuia, precum și ordonanța de protecție în cazul violenței în familie, dacă infracțiunea se pedepsește cu închisoare; (c) condamnații în privința cărora au fost adoptate hotărâri de anulare a condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau de anulare a liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen; (d) persoanele în privința cărora a fost anulat hotărârea de achitare și a fost adoptată hotărârea de condamnare la închisoare, precum și persoanele care se eschivează de la executarea hotărârii de condamnare cu închisoarea; (e) persoanele care săvârșesc o infracțiune de audiență; (f) persoanele pentru a fi puse sub învinuire, în cazul în care locul de aflare a persoanei nu este cunoscut sau dacă ea nu s-a prezentat fără motive întemeiate și nu a informat organul care a citat-o despre imposibilitatea prezentării sale și (g) persoanele supuse extrădării.

Actele procesuale sub temelia cărora se poate aplica instituția reținerii sunt procesul-verbal de reținere; ordonanța organului de urmărire penală și hotărârea instanței de judecată.

În calitate de temei pentru reținerea persoanei bănuite sunt: (a) acesta este prins în flagrant delict; (b) martorul ocular, inclusiv victima, indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea; (c) pe corpul sau pe hainele persoanei, la domiciliul acesteia sau în unitatea ei de transport sunt descoperite urme evidente ale infracțiunii; (d) la locul săvârșirii infracțiunii sunt descoperite urmele lăsate de către această persoană; (e) autorul actului ilicit a încercat să se ascundă ori nu i s-a putut constata identitatea.

Aspectele sus-invocate au constituit obiectul de monitorizare al observatorilor OAP. Amintim că soluțiile descrise mai jos au fost redactate în urma chestionării a 138 angajați ai poliției (ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, polițiști de sector, angajați ai serviciului detenție și escortă) aleși aleatoriu, precum și în urma discuțiilor cu conducătorii instituțiilor monitorizate. Răspunsurile oferite de chestionați sunt de la exacte la contrare și diferite de la IP la IP. Admitem că unele întrebări din chestionare au fost confuze și neclare pentru participanții la chestionare și că acestea ar fi putut să influențeze la rezultatele dorite. Tot aici, replicăm că nici un IP nu a pretins că datele prezentate mai jos sunt incorecte.

Observatorii OAP au concluzionat că atenția IP/ IGP trebuie să fie asupra sporirii calității profesionale ale angajaților pentru a valorifica corectitudinea actelor procesuale și minimaliza incidența abuzurilor.

D. Motivele reținerii:

90% din angajații IP chestionați au susținut că temei pentru reținerea persoanei reprezintă aplicarea prevederilor art.166 Cod de procedură penală a R. Moldova⁹:

⁹ Art.166 CPP/2003 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124153&lang=ro#

	<p>IP ANENII NOI</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP; • victima și martorii indică direct autorul infracțiunii
	<p>IP CANTEMIR</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP
	<p>IP CĂUȘENI</p> <ul style="list-style-type: none"> • săvârșirea unei infracțiuni; • comiterea unei infracțiuni până la 7 zile pentru fapta prevăzută de art.145 CP
	<p>IP CĂLĂRAȘI</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP; • persoana se afla în căutare
	<p>IP EDINEȚ</p> <ul style="list-style-type: none"> • indicarea directă de către victimă sau martor a autorului infracțiunii
	<p>IP FLOREȘTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • victima a indicat direct făptuitorul; • bănuială rezonabilă sau tentativă de eschivare
	<p>IP FĂLEȘTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP
	<p>IP GLODENI</p> <ul style="list-style-type: none"> • probabilitatea eschivării; distrugerea probelor; ultragierea angajatului; deteriorarea bunurilor statului; prezența pericolului pentru alte persoane; persoana este suspectată de comiterea altor infracțiuni
	<p>IP LEOVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • a existat o infracțiune gravă, o contravenție pentru care se prevede pedeapsa reținerii sau partea vătămată a indicat direct făptuitorul
	<p>IP NISPORENI</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP; • în baza încheierii, sentinței judecătorești sau ordonanței procurorilor.
	<p>IP RÎȘCANI</p> <ul style="list-style-type: none"> • – comiterea crimelor grave; • aflarea în căutare; aplicarea art.166 CPP
	<p>IP SOROCA</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP; • opunerea de rezistență; ordonanța procurorului sau încheierea judecătorului
	<p>IP STRĂȘENI</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplicarea art.166 CPP
	<p>IP UNGHENI</p> <ul style="list-style-type: none"> • în baza încheierii, sentinței judecătorești sau ordonanței procurorilor

În concluzie, reiterăm că aplicarea instituției reținerii urmează a fi racordată fiecărui caz, cu remarcarea temeiurilor obiective care fac posibilă realizarea acesteia, dar și cu respectarea exigențelor procesual-penale. Aplicarea art. 166 Cod de procedură penală pe bandă rulantă poate devini o practică vicioasă, care poate atenta dur asupra libertății individului și a demnității umane. Angajații poliției urmează să manifeste maximă diligență. Practica aplicării reținerii în scop preventiv, fără cercetarea profundă a circumstanțelor cauzei, sau fără a le supune unui exercițiu concurențial, poate compromite eficacitatea acestui mecanism procesual-penal. Transformarea instituției reținerii într-un procedeu de rutină prin sine înseamnă tratament inuman sau degradant.

Aici, merită de menționat că temeiul reținerii urmează a fi expus și explicat în toate cazurile. Acesta prezintă importanță pentru ambele părți (i) reținut, pentru a-și construi strategia apărării; a conștientiza că recunoașterea vinovăției este o chestiune de demnitate, odată ce faptul a fost atestat, respectiv, a purcede la cooperarea cu autoritatea, în vederea specificării tuturor circumstanțelor (*aspect care conlucrează și cu*

îmbunătățirea propriei situații: procedură simplificată) și (ii) formarea unui dialog viabil prin informarea imediată a persoanei reținute – croirea unor metode amiabile, care inclusiv ar permite detesarea existenței sau a inexistenței elementelor infracționale. La fel, organele de poliție urmează a percepe constitutiv instituția reținerii și pentru a nu admite lipsirea de libertate a unei persoane în absența unui scop legal sau în absența unui înveliș care asigură legitimitatea inițiativei.

E. Uzul de forță, mijloace și armei de foc la reținere:

În conformitate cu Legea specială nr. 218 din 19.10.2012 privind modul de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și a armelor de foc¹⁰: *subiecții legii aplică forța fizică, inclusiv procedee speciale de luptă: pentru respingerea atacurilor asupra oamenilor, a propriei persoane și a altor persoane antrenate în asigurarea ordinii și a siguranței publice și în combaterea criminalității; pentru eliberarea ostaticilor, a persoanelor răpite sau deținute ilegal; pentru curmarea dezordinilor în masă și a încălcărilor în grup a ordinii publice; pentru respingerea atacurilor asupra unor clădiri, încăperi, obiective sau mijloace de transport, indiferent de apartenența lor, ori în timpul eliberării obiectelor deja ocupate; în timpul urmăririi, reținerii și predării către organele competente a persoanelor care au săvârșit infracțiuni și contravenții, în timpul escortării și deținerii persoanelor reținute, persoanelor supuse arestului și celor condamnate, dacă acestea nu se subordonează sau dacă opun rezistență ori întreprind tentative de evadare, de cauzare a daunelor persoanelor din preajmă sau lor înseși, de distrugere a bunurilor materiale; în timpul curmării acțiunilor de neexecutare premeditată a cerințelor legale adresate de el sau de alte persoane aflate în exercițiul funcțiunii ori la datoria obștească de menținere a ordinii de drept, dacă metodele nonviolente nu asigură executarea cerințelor; pentru reținerea persoanelor care au evadat de sub arest, din instituțiile penitenciare, pentru prevenirea evadării, precum și în cazul participării deținuților la încălcarea în grup a regimului de deținere și la dezordini în masă; pentru oprirea forțată a mijloacelor de transport în care se află persoane evadate de sub arest sau cu care se știe cu certitudine că se deplasează infractori, sau despre care se știe că au fost răpite ori în cazul în care conducătorul auto execută manevre periculoase pentru viața și sănătatea altor persoane sau nu reacționează ori ignoră gesturile și semnalele de stopare a unității de transport, ori încearcă să pătrundă cu mijlocul de transport în cortegiul persoanei beneficiare de protecție de stat; pentru curmarea tentativei ilegale de a pune stăpânire pe arme de foc, pe mijloace de comunicații speciale, pe mijloace de apărare pasivă ori activă, pe purtători materiali de informație atribuită la secret de stat sau pe orice altă proprietate importantă în asigurarea securității naționale și a secretului de stat, precum și pentru recuperarea acestora.*

Un aspect pozitiv manifestat de angajații IP este că aceștia nu recurg (potrivit chestionarelor) la aplicarea uzului de forță, mijloace și armei de foc în exces. Polițiștii aplică cătușe, gaz lacrimogen și procedura *sambo sau răsucirea brațelor la spate*. Practic, deloc, polițiștii chestionați **nu** au aplicat arma de foc. Unii, în general, nu au recurs la aplicarea forței fizice sau mijloacelor speciale în practica lor. **Politicile pașnice în activitatea poliției sunt apreciate și încurajate. În același timp, opinăm că este necesară pregătirea continuă a angajaților în ceea ce ține de aplicarea tehnicilor non-ofensive la reținere, inclusiv comunicare, dialog și mediere.**

La fel, majoritatea au afirmat că din tehnici la reținere aplică cel mai des „cătușele”. **Reiterăm că este îmbucurător faptul că printre modalitățile de imobilizare este utilizată frecvent aplicarea cătușelor, care, de altfel, prevalează tehnicile de stăvilire fizică, recunoscute a fi practic adesea abuzive, atentatoare la demnitatea umană. Identificarea unor tehnici alternative, care nu trag după sine și vătămări fizice ar trebui privită ca un ideal, atât din perspectiva dezvoltării criminalistice, cât și din perspectivele practice. Organele de poliție urmează a se familiariza cu exerciții maiestuoase, construite din timp, care verifică preventiv**

¹⁰ Legea 218/2012 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110364&lang=ro#

tabloul reținerii. Iar, atitudinea delăsată, în voia sorții urmează a fi abandonată, or, organele de poliție sunt cele mai apropiate de realitățile sociale, respectiv, cele mai favorizate (instrumentar) în combaterea promptă a criminalității.

F. Reținerea de facto, durata deplasării persoanei de la locul reținerii la sediul poliției:

Regulile spun că reținerea (fără înaintarea unei bănuieli) nu trebuie să depășească 3 ore. Poliția trebuie să reușească să prezinte acuzație persoanei reținute, prin întocmirea actului de reținere în termenul expres prevăzut de legislație, adică 3 ore.

De jure sau oficial acest termen se respectă în toate cazurile. Toți angajații poliției au afirmat cu certitudine că respectă cu strictețe termenul de reținere. Neoficial, majoritatea au menționat că acest termen este irealizabil de a fi respectat în special, în condițiile reținerii unei persoane la distanță, la frontieră sau atunci când probele urmează de administrat la fața locului. În cazul reținerii persoanelor anunțate în urmărire la punctele de trecere a frontierei sau de alte IP, actul de reținere este întocmit de ofițerul de urmărire penală din aria teritorială a locului de reținere. Astfel, reținerea are loc în termenul prevăzut de art. 167 Cod de procedură penală (3 ore). Problema respectivă durează ani la rând (în vizitele din 2018 la fel era una dintre cele mai prioritare) și se pare că o soluție optimă nu va fi în timpul apropiat.

Aceeași angajați ai poliției au susținut că durata de la aducerea persoanei în inspectoratul de poliție până la întocmirea procesului-verbal de reținere este de la **5 min până la 3 ore**. Comasând timpul declarat de la reținerea *de facto* cu perioada de întocmire a actului de reținere reiese că termenul reținerii (3 ore) este depășit în toate cazurile. La sugestii, ofițerii de urmărire penală au reiterat necesitatea majorării termenului prevăzut de al.1, art.166 Cod de procedură penală mai mult de 3 ore. Majorarea termenului de 3 ore este necesară în contextul asigurării calității actului de reținere și a proceselor respective, susțin polițiștii. Echipa OAP a observat o temere inexplicabilă din partea ofițerilor de urmărire penală în ceea ce ține de solicitarea majorării legale a termenului de 3 ore (modificarea CPP).

În același timp, recomandările internaționale impun micșorarea termenului privării de libertate de la 72 ore la 48 ore. În atare situație, justificarea majorării termenului de la 3 ore la 6 ore ar fi inoportună.

G. Informarea despre temeiurile reținerii:

Codul de procedură penală în art. 11 (5), art. 64 (2) (2), art. 66 (2) (2) și art. 167 (1) prevede dreptul persoanei bănuite/învinuite de a primi imediat informații cu privire la drepturile de care dispune, într-o limbă pe care o înțelege. Prevederi similare se conțin în art. 25 alin (5) pct. (10) din Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului (nr.320 din 27.12.2012). Informarea despre reținere reprezintă una dintre garanțiile fundamentale împotriva torturii.

Codul de Procedură Penală conține prevederi generale cu privire la modul în care este informată persoana reținută privind drepturile sale, stabilind că această informație trebuie să cuprindă drepturile de care dispune persoana reținută, în conformitate cu art. 64 CPP, inclusiv dreptul de a tăcea și a nu mărturisi împotriva sa, de a da explicații care se includ în procesul-verbal, de a beneficia de asistența unui apărător și de a face declarații în prezența acestuia.

Organul de urmărire penală îi asigură bănuितului posibilitatea să-și exercite dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele care nu sânt interzise de lege și aduce la cunoștință fără întârzieri persoanei reținute drepturile și obligațiile prevăzute de art. 64 din Codul de procedură penală.

Despre faptul reținerii persoanelor, angajații poliției informează procurorul de serviciu (prin telefon/ viber) și notă informativă. Conlucrarea cu procurorii este bună.

Informarea despre temeiurile reținerii are loc în **formă verbală, verbală contra semnătură și verbală și în scris contra semnătură**. Aceasta are loc atât în momentul **reținerii de facto (la locul reținerii)**, **în mijlocul de transport, la sediul poliției, în dependență de situație, în toate cazurile precum și în timpul întocmirii procesului verbal de reținere:**



Aici, merită de menționat că temeiul reținerii urmează a fi expus și explicat în toate cazurile. Acesta prezintă importanță pentru ambele părți: (i) reținut, pentru a-și construi strategia apărării; a conștientiza că recunoașterea vinovăției este o chestiune de demnitate, odată ce faptul a fost atestat, respectiv, a purcede la cooperarea cu autoritatea, în vederea specificării tuturor circumstanțelor (aspect care conlucrează și cu îmbunătățirea propriei situații: procedură simplificată) și (ii) formarea unui dialog viabil prin informarea imediată a persoanei reținute și realizarea unor metode amiabile, care inclusiv ar permite detestarea existenței sau a inexistenței elementelor infracționale. Mecanismul utilizat trebuie să fie asistat de instrumente ca: (a) repetarea informației, (b) explicarea detaliată, (c) reamintirea unor particularități în referința unor acțiuni procesual-penale, (d) exemplificarea prin consecințe negative sau urmări pozitive. Profunzimea comunicării drepturilor active pe timpul derulării acțiunii procesuale de reținere asigură și punerea în aplicare a acestora.

Angajații chestionați au susținut că persoana responsabilă de anunțarea persoanei reținute despre drepturile procesuale la reținere este *ofițerul de poliție care a reținut persoana; ofițerul de poliție care a întocmit procesul-verbal de reținere; ofițerul de poliție care a reținut persoana și a întocmit procesul-verbal de reținere și organul de urmărire penală*. **Avocatul Poporului susține asupra comunicării neîntârziate, mixte, repetitive, partajate între mai mulți angajați ai poliției în vederea asigurării faptului că informația a fost receptată și întrebuințată cu puterea modificării anumitor stări de fapt. Prin efect, angajații poliției urmează a-și onora obligația pozitivă (formarea consimțământului informat) imediat purcederii la acțiunea de reținere, nepermițând provocarea unei stări de incertitudine, de nepredictibilitate, oferindu-i persoanei supuse exercițiului spațiul și timpul necesar exercitării drepturilor imutabile la obținerea unui statut procesual.**

Majoritatea angajaților au confirmat că explică reținuților drepturile procesuale la reținere și în același timp explică fiecare drept în parte. Totuși, unii au reierat că *explică la solicitare sau dacă reținutul nu le-a înțeles, fie sunt explicate și de către avocat*. **Amintim că drepturile nu se explică „la solicitare”, „dacă nu a înțeles imediat” „de către avocat”. Drepturile sunt relatate concomitent inițierii acțiunii procesual-penale, nemijlocit de către angajații IP. Acestea se reamintesc ori de câte ori se solicită. Alăturat, ofițerii de poliție le oferă spațiu de manifestare, se conformează la temeinicia unor contestări, își modifică atitudinile, repun, după caz, în drepturi persoana care a fost prejudiciată de o conduită abătută de la ordinea legală.**

Din interviurile realizate cu persoanele deținute, observatorii OAP și-au creat impresia că acestea nu erau pe deplin informate și nici nu au înțeles esența acuzației aduse. Mai jos, prezentăm declarațiile unor persoane deținute în IDP (la persoana întâi): -

Cazul C.E – extras din interviu cu persoana reținută despre procesul reținerii:

...Am fost reținut la 11 august 2020 la ieșirea din Procuratura raionului Hîncești. Eram cu avocatul. M-au reținut angajații poliției IP Edineț, fiind învinuit în săvârșirea unei infracțiuni. Ulterior am fost escortat de la Hîncești spre Edineț. În perioada de 7 zile de aflare în izolatorul IP Edineț, careva probleme sau neînțelegeri nu am întâmpinat. Drepturile procesuale mi-au fost explicate doar verbal de către ofițerul de poliție care m-a reținut la locul reținerii, cât și de anchetator, în timpul completării procesului verbal al reținerii. Cu lenjerie de pat curată, prosop, săpun, hârtie igienică am fost asigurat la timp. În orice moment pot să fac duș, există apă caldă și rece permanent. De 3 ori pe zi am primit alimentație. La timp, conform graficului afișat pe ușa celulei sunt scos la plimbare în curtea de plimbări. Timp de 7 zile, doar de două ori am fost examinat medical.

Cazul D.D – extras din interviu cu persoana reținută despre procesul reținerii:

...Am fost excortat în Izolator în ajun, la ora 22.00 pe data de 17.08.2020. Până la excortare în Izolatorul din IP Edineț, m-am aflat în incinta IP Ocnița, fiind transportat acolo de poliția de frontieră Otaci, care și m-a reținut. Mă aflu în căutare de mai mult timp. Polițiștii, care m-au reținut nu sau legitimat; drepturile procesuale la etapa reținerii nu mi-au fost explicate. Forța fizică la etapa reținerii, nu a fost aplicată. În incinta IP Ocnița, unde inițial a fost transportat, m-am aflat doar 2 ore, fiindu-mi asigurat accesul la apă, wc și telefon. Despre drepturile procesuale, am fost informat în IP Ocnița, de către ofițerul de urmărire penală în mod voalat și la general, în prezența avocatului asigurat de către stat. Discuția cu ofițerul de urmărire penală a decurs în limba rusă, pe care o cunosc. Astfel de interpret nu am avut nevoie. Avocatul, pe toată durata procesului de reținere a manifestat un compartament pasiv, servind doar ca asistent. Din momentul plasării în izolator, nu am fost examinat de către medic. Cât privește lenjeria de pat, curată, prosop, săpun, hârtie igienică am fost asigurat la timp. În orice moment, pot face duș, apă caldă și rece este permanent. Cu mâncare sunt asigurat. La timp, conform graficului afișat pe ușa celulei, sunt scos la plimbare.

Cazul C.R_ extras din interviu cu persoana reținută despre procesul reținerii: -

...Eu am venit la judecată cu jumate de oră mai înainte, la 12.30. Paznicul de la intrare mi-a spus să aștept afară până am să fiu chemat la ședință. Peste ceva timp am fost chemat de paznic să intru la ședință. Când am intrat în sală, ședința era finisată și acolo se afla numai judecătorul. Peste 2 minute a intrat și avocatul. Judecătorul i-a făcut observație avocatului...(De ce întârzi la ședință? Persoana este reținută!). La ieșire, judecătorul mi-a spus ... așteaptă aici lângă ușă că, amuș după tine o să vină. În decurs de 15 minute am fost adus la poliție documentat și închis. De la judecată, am mers pe jos în cătușe, însoțit de doi polițiști. În izolator m-au informat despre faptul că am arest pentru 1 an. Nu mi-au explicat nimic, mi-au dat o foaie. Nu am avut niciun contact cu avocatul timp de două ședințe. Ședința de judecată a avut loc la data de 14.08.2020 la orele 13.00. Aici stau de 4 zile. Urmează să stau închis încă 1 an de zile...

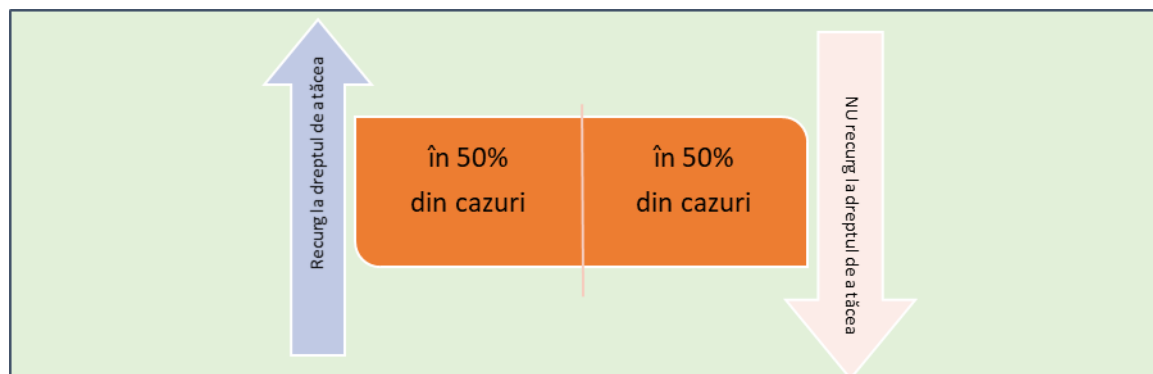
Cazurile din spețe, arată că de facto asigurarea respectării garanțiilor fundamentale la reținere este pe departe a fi îndeplinită la timp și corect. Avocatul Poporului își exprima ferma îngrijorare de atitudinea ignorantă și neprofesionistă a agenților de poliție și avocaților din oficiu. Inacțiunile acestora au condus în mod ferm la încălcarea drepturilor la reținere a celor 3 reținuți chestionați.

H. Dreptul de a tăcea:

O garanție veritabilă a respectării demnității umane o prezintă reglementarea cu titlu de principiu a posibilității de a recurge la dreptul de tăcere. Persoana reținută fiind în deplină putere de a decide timpul, modalitatea și mijlocirea oferirii de declarații. Or, nimeni nu poate fi silit să mărturisească împotriva sa, ori împotriva rudelor sale apropiate, a soțului, soției, logodnicului, logodnicei sau să-și recunoască vinovăția.

Angajații afirmă că explică reținuților despre dreptul la tăcere și că se conving că ultimii au însușit acest drept prin adresarea întrebării dacă a fost înțeles acest drept. Unii au susținut că explică acest drept în prezența apărătorului. **Aici menționăm că, explicarea dreptului la tăcere nu poate fi amânat până la „prezentarea apărătorului”.** Posibilitatea de a nu mărturisi împotriva proprie este prin sine un drept protectiv, substitutiv prezenței reprezentatului convențional. Or, persoana reținută alege a nu declara până la ivirea în sediul poliției a avocatului său. Necomunicarea substanței unui astfel de drept, privează persoana de propriile instrumente de apărare.

Angajații poliției susțin că reținuții recurg *destul de des și deseori (50%), și uneori sau deloc (50%)* la dreptul de a tăcea. O parte din angajații IP, au menționat că *nu cunosc despre acest drept, alții au refuzat să răspundă, au completat că nu duc o asemenea statistică sau în dependență de persoana reținută*. Concluziile observatorilor OAP au fost că, în mare parte, reținuții **nu** recurg la dreptul la tăcere, or, acest drept, nu este explicat corect și pe deplin de poliție, fie nu este perceput ca atare. Din discuții neoficiale, polițiștii susțin că își apară drepturile și insistă la respectarea acestora, doar reținuții care le cunosc: -

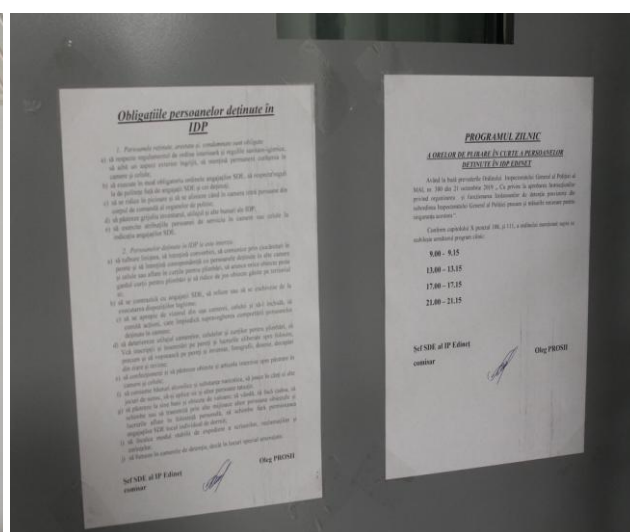


În același timp, majoritatea angajaților IP susțin că explică reținuților despre dreptul la tăcere/ drepturile procesuale și se asigură că aceștia au însușit esența acestuia prin *semnătură; prin înmânarea înscrisului de marcare a drepturilor și obligațiilor; contra semnătură și în prezența avocatului; în actul de reținere; prin obiecții sau demersuri marcate în procesul verbal de reținere sau prin aplicarea semnăturii în actul reținerii, etc.*

I. Informații cu privire la drepturile reținuților:

În toate IP monitorizate au fost observate panouri / pliante informative cu privire la drepturile la reținere. Acestea sunt afișate pe holul instituțiilor, la intrarea în IP, la intrarea în IDP/ izolator sau la intrarea în cabinetele secțiilor de urmărire penală ale IP. Toți angajații au susținut că oferă scrisori de drepturi (în formatul elaborat de Fundația Soros Moldova), fie extrase din CPP cu privire la drepturile și obligațiile reținuțului, tuturor persoanelor reținute.

În IDP, deținuților li se explică repetat drepturile. Unele IDP transmit sau au afișate pe ușile celulelor obligațiile deținuților în IDP. Observatorii OAP au observat în celula unui izolator, precum că scrisoarea de drepturi era în limba engleză, pe când deținutul nu era un străin¹¹.



¹¹ <http://ombudsman.md/rapoarte/prevenirea-torturii/in-baza-vizitelor/>

J. Informarea rudelor/ altor persoane despre reținere:

Informarea rudelor sau altor persoane despre reținere și locul aflării face parte din cele trei garanții fundamentale proclamate de Comitetul european pentru prevenirea torturii. Art.173 CPP obligă autoritatea ce realizează reținerea să informeze rudele sau persoanele apropiate. Persoana care a întocmit procesul-verbal de reținere, imediat, dar nu mai târziu de 6 ore, este obligată să dea posibilitate persoanei reținute să anunțe una din rudele apropiate sau o altă persoană, la propunerea reținutului, despre locul unde acesta este deținut sau o anunță singură

În practică, informarea este efectuată telefonic de către *ofițerul de serviciu sau ofițerul de urmărire penală, reținut sau avocat* și nu este realizată, dacă *reținutul nu dorește informarea sau nu sunt cunoscute datele de contact*. În toate cazurile se fac notificări în procesul-verbal de reținere. La fel, majoritatea polițiștilor chestionați, au enunțat că nu au existat temeieri de a amâna înștiințarea rudelor sau a terțelor persoane despre reținere. **Indicatorul „prin intermediul avocatului” trezește suspiciuni în privința solemnității realizării acestei îndatoriri pure atribuțiilor angajaților IP. IP trebuie să renunțe la practica respectivă.**

În procesele-verbale studiate de observatorii OAP au fost observate mențiuni scrise cu privire la realizarea dreptului la informarea rudelor (indicat numărul de telefon GSM și datele rudei apelate): -

Cazul C.R. extras din interviu cu persoana reținută despre procesul reținerii:

Potrivit chestionarului și discuției cu persoana reținută acesta a menționat că nu a informat rudele despre locul aflării lui și nimeni nu i-a comunicat că are acest drept. Responsabilul pe IDP a comunicat că a fost informată mama acestuia prin intermediul inspectorului de sector pe motiv că arestatul nu are telefon la domiciliu. Potrivit registrului de notificare a terțelor cu privire la reținere există însemnări precum că a fost înștiințată bunica despre reținerea lui C.R. iar în procesul verbal de reținere sunt însemnări că a fost informată mama persoanei reținute.

K. Asigurarea dreptului la avocat:

Unul dintre rolurile importante ale unui apărător public este acela de a-și asigura clientul că brutalitatea poliției de orice fel este ilegală și poate fi ridicată direct cu un judecător în timpul unei audieri de custodie. Mulți reținuți, cu toate acestea, minimizează violența pe care o experimentează ca parte „normală” a arestării și reținerii. Întrucât reținuții sunt prezentați în fața instanței în termen de 72 ore de la reținere, judecătorii pot întreba despre condițiile din jurul arestării lor și pot verifica orice dovadă de tortură fizică sau psihologică sau de rele tratamente. Astfel, apărătorii publici trebuie să intervieveze reținuții/ deținuții în mod privat înainte de audiere, asigurându-le confidențialitatea și să investigheze orice presupuse violențe sau abuzuri ale poliției. De asemenea, trebuie să documenteze corect orice dovadă disponibilă¹².

Realizarea dreptului la asistență juridică la reținere are loc prin intermediul solicitării (scrise sau telefonice) avocaților ce prestează servicii gratuite garantate de stat (din lista persoanelor de serviciu). Cooperarea cu avocații este bună. La fel, potrivit angajaților IP chestionați, avocații se prezintă de la *imediat - la 2 ore*, iar uneori *greu, inclusiv pe timpul nopții*.

Unii au afirmat că printre primele acțiuni realizate de avocați sunt *discuții confidențiale cu persoana reținută, se informează despre temeierile reținerii, sau se familiarizează cu materialele cauzei*. Discuțiile „confidențiale” se realizează, de facto, pe hol sau în cabinetele anchetatorilor, ori afară (pe perioada pandemică). Observatorii OAP nu consideră că aceste metode asigură confidențialitatea discuțiilor. Chiar unii ofițeri de urmărire penală s-au arătat deranjați de faptul că trebuie să părăsească cabinetele lor, pe durata discuțiilor dintre avocat și reținut.

¹² https://www.apt.ch/en/news_on_prevention/face-face-custody-hearings-vital-counter-police-abuses-brazil

Camere pentru întrevederi și discuții confidențiale dintre reținut și avocați nu există în niciun IP. Aici, nu avem în vedere de birourile pentru întrevederi din incinta IDP. Or, în IDP sunt plasați reținuți, cărora le-a fost întocmit proces-verbal de reținere.

Toți polițiștii au confirmat că comportamentul avocaților este *bun, colegial, satisfăcător, loial sau pozitiv*. Actul reținerii este întocmit, de regulă în prezența *persoanei reținute și apărătorului, organului de urmărire penală și apărătorului și persoanei reținute, apărătorului și serviciului escortă*.

87% din angajații chestionați au declarat că avocații și reținuții nu obiectează asupra reținerii, ceea ce în opinia Ombudsmanului este îngrijorător. **Avocatul Poporului amintește că obiectarea conținutului procesului-verbal de reținere urmează a fi în toate cazurile o opțiune declarată, efectivă, nelimitată tuturor participanților la acțiunea de reținere. Recurgerea la un astfel de mijloc de apărare asigură atestarea defecțiunilor, înlăturarea acestora, repunerea în drepturi, repararea prejudiciilor cauzate astfel în vederea atingerii aplicabilității principiului egalității armelor în proces.**

Majoritatea angajaților au susținut că nu au ridicat explicații sau declarații de la reținut de până la sosirea avocatului. Totuși, unii au menționat că au realizat audieri în lipsa avocatului, inclusiv cu acordul reținutului. **Amintim că dreptul la apărare nu trebuie să rămână o facultate declarativă, ci una aplicată pe larg, respectată și promovată de către exponenții autorității. Prezumția nevinovăției este activă până la pronunțarea unei hotărâri definitive. Bănuitul beneficiază de toate mijloacele legale în vederea construirii apărării. Administrarea vicioasă a probelor prin tehnici de supunere, nerecunoscute științific, sau altfel spus prohibite de legislația procesual-penală poate să se soldeze cu excluderea acestora din masa probatorie.**

Un alt aspect observat de membrii OAP a fost formalitatea activității de apărare. Într-un caz, observat în timpul vizitei la IP Rîșcani, reținutul C.R.¹³ a declarat că „*atât în cadrul ședinței de judecată, cât și în afara acestora nu a avut nici un contact cu avocatul din oficiu. Mai mult, la ultima ședință de judecată, acesta s-a prezentat la sfârșitul ședinței. Judecătorul i-a făcut observație pe faptul întârzierii. La fel, lipsește semnătura avocatului în procesul-verbal de reținere!!! Avocatul Poporului este de opinia că reținerea lui C.R a fost ilegală, iar activitatea apărătorului desemnat - necalificată!*

Iar, la IP Florești, echipa de vizită a fost martoră la o altă speță. *În timpul vizitei, la etajul II al SUP IP se afla o persoană în etate pe scaun. Acesta nu avea nici o calitate, dar nu putea să părăsească sediul, pentru că atât el, cât și ofițerul de urmărire penală așteptau avocatul. Avocatul s-a prezentat peste cca 40 min. În această perioadă, persoana în etate nu s-a mișcat de pe scaun și nici nu i-au fost propuse acces la facilități. Avocatul nu a recurs la discuții confidențiale cu persoana reținută. Din contra, s-a prezentat în cabinetul ofițerului de urmărire penală și după primirea procesului-verbal a plecat (peste cca 7 min). Persoana în etate a rămas de una singură cu ofițerul în cabinetul său. Bătrânul nu a fost reținut, iar avocatul din oficiu, a plecat. Opinăm că această speță, arată atitudinea neprofesionistă și pasivă a avocatului ce acordă asistență juridică gratuită de stat¹⁴.*

O altă observație referitor la calitatea actului de apărare din partea avocaților reprezintă durata extrem de mică de întrevederi cu persoana deținută în IDP. Examinând registrele interne de întrevederi din IDP vizitate, observatorii OAP au observat că durata discuțiilor dintre avocat și client este de la 5 min – la 15 min. În această perioadă scurtă de timp, este pusă la îndoială calitatea reprezentării. În același timp, durata discuțiilor dintre organul de urmărire penală/ procuror cu persoana reținută este de la 15 min – la 45 min.

¹³ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/09/Raport_vizita_IP_Riscani_18.08.20_PE-SITE.pdf

¹⁴ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/08/IP_Floresti_27.07.20_FINAL_pe-site.pdf

L. Asigurarea dreptului la traducător sau interpret:

„...găsim vreun profesor de la școală de limba engleză sau recurgem la cunoștințe; încercăm să nu reținem străini, chiar dacă suntem la frontieră, etc, cu traducerea în rusă ne descurcăm”

Realizarea dreptului la traducător și la interpret reprezintă o garanție împotriva formelor de abuz.

Constatările realizate în teren, arată că vechile probleme cu privire la asigurarea IP cu traducători și interpreți se menține în perioada de monitorizare. Unele IP au bugetate cheltuieli pentru traduceri din română în rusă, alte IP au angajați traducători (română-rusă) sau apelează la serviciile de traducător de la judecătoria. Unele IP nu au linii bugetare pentru traduceri. Nici un IP nu are traducător pentru limbi străine. În atare situație, chestionații au susținut că sunt contractați serviciile de traducător de la birourile locale de traduceri. Totuși, toți polițiștii au afirmat cu satisfacție că nu au întâmpinat dificultăți în acest sens, pentru că nu au reținut străini. **Deși nu au reținut străini, în prezența unui exercițiu abstract, unii dintre polițiști afirmă că ar fi supuse traducerii doar: procesul-verbal de reținere și procesul-verbal de aducere la cunoștință a drepturilor și a obligațiilor persoanei reținute. Avocatul Poporului nu admite o asistență parțială. Mai mult, Ombudsmanul nu tolerează eludarea traducerii actului de reținere considerat a fi solicitat în mod prioritar de-o posibilă contestare.**

Majoritatea chestionaților au menționat că au perceput maniera identificării limbii pe care persoana reținută o posedă prin *dialog*. În aceste cazuri, aceștia au apelat la serviciile unui traducător. În calitate de persoane participante în calitate de interpret, angajații chestionați au notat că acestea sunt *pedagogul angajat, un angajat al poliției, interpret autorizat sau avocatul*. Aceștia participă la toate acțiunile procesuale în calitatea de interpret. Însă, la întrebarea ce acte procesuale sunt traduse, angajații au menționat că doar *înscrisul de marcare a drepturilor și obligațiilor, procesul verbal de reținere*.

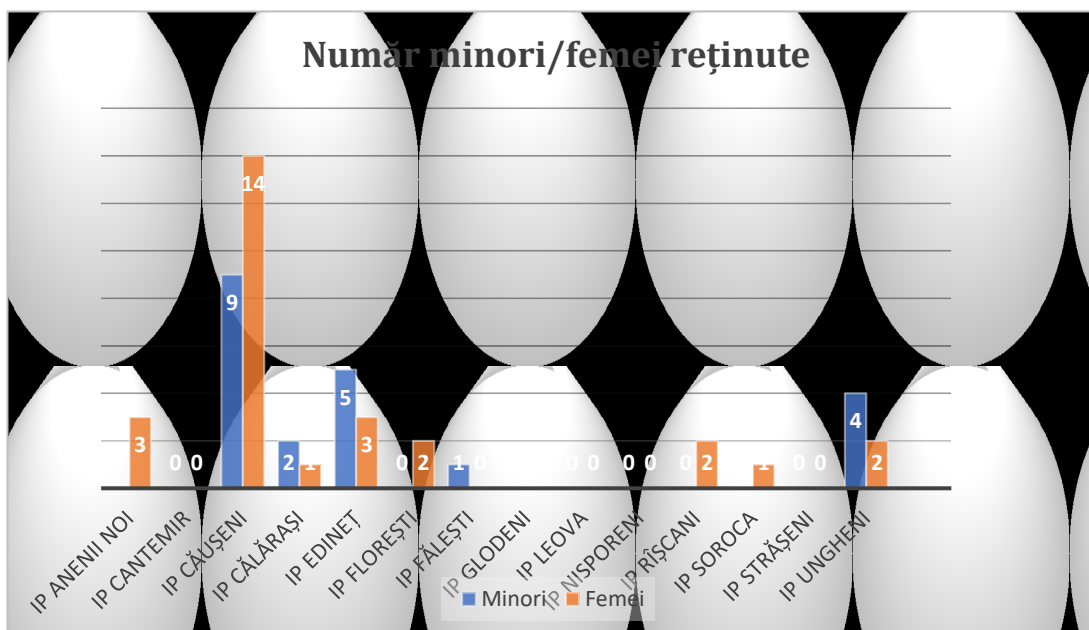
În puține cazuri, angajații IP au menționat că traducătorii traduc toate actele procesuale și asistă la toate procedurile penale. **Repetăm că traducătorul/ interpretul trebuie să participe la toate acțiunile, pentru ai putea fi asigurate drepturile persoanei reținute și nu selectiv.** Calitatea interpretării este una *bună*. Interpretarea are loc doar în prezența fizică.

Tot aici, reafirmăm că, avocatul nu poate însuma și funcția de interpret. Împrumutarea unei asemenea practici demonstrează deficiența acțiunii procesuale; incapacitatea autorității de a-i asigura unui potențial „bănuț” străin - șansele, posibilitățile de care ar putea facilita un potențial bănuț local, afectând în acest mod instrumentariul apărării.

M. Asigurarea drepturilor minorilor la reținere:

„...ne rugăm la vreun profesor, ca să fie pedagog; psihologul îl găsim în oraș. Ne străduim să excludem reținerea minorilor, în 24 ore nu reușim”

Legislația impune respectarea unui șir de garanții în cazul reținerii minorilor (vârsta, crime grave, termen de 24 ore, psiholog, pedagog, reprezentant legal, etc). Din analiza chestionarelor și discuțiilor cu polițiștii, se pare că din motivul acestui șir complex de obligațiuni, aceștia refuză să rețină minorii (așteptând ca ultimii să atingă majoratul). Totuși, polițiștii au menționat că minorii pot fi reținuți în cazurile crimelor grave, deosebit de grave cu urme de violență. Datele prezentate, arată că, minorii sunt reținuți extrem de rar. Cea mai mare rată a reținerii minorilor a fost la IP Căușeni, IP Edineț și IP Ungheni:



Pe lângă șirul de obligațiuni procedurale pe care le are organul de anchetă, se adaugă alte greutăți. Din cele 14 IP monitorizate, doar IP Rîșcani dispune de cameră de audiere a minorilor. Restul IP, nu au asemenea privilegii, fiind nevoite să recurgă la *împrumutări și improvizări*, ceea ce afectează calitatea proceselor. Totuși, toți au afirmat că se străduie să respecte formalitățile respective cu privire la minorii infractori sau martori, indiferent de dificultăți: -

IP Rîșcani dispune de o cameră pentru audierea minorilor. Echipa OAP nu a vizitat acest spațiu. Camere pentru audierea minorilor există la judecătoria Glodeni și Drochia. Minorii sunt reținuți doar în cazuri de crime grave, de rezonanță sau cu vătămări. La începutul lunii august au fost reținuți 2 minori. Psihologul IP nu participă la acțiunile procesuale privind minorii.

IP Edineț nu dispune de o cameră pentru audierea minorilor. Minorii sunt reținuți doar în cazuri de crime grave, de rezonanță sau cu vătămări. În primul semestru au fost reținuți 5 minori. Psihologul IP nu participă la acțiunile procesuale privind minorii.

IP Florești nu dispune de birouri speciale pentru audierea martorilor și reținuților minori. La fel, nu există unitate de psiholog, or psihologul instituției nu poate fi implicat în audierea minorilor. În cazurile de reținere a minorilor, ofițerii solicită asistența specialiștilor din cadrul Direcției protecția socială și a familiei din cadrul APL Bălți sau la alte servicii. Angajații SUP au afirmat că minorii sunt reținuți foarte rar, inclusiv din cauza termenului de 24 ore pentru documentare, care este unul extrem de mic. Respectiv, minorii sunt reținuți doar în faptele cu aplicarea violenței.

IP Călărași nu dispune de funcția de psiholog. În situațiile de reținere a minorilor se apelează la serviciile de asistență psihologică de la Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „Vita-Longa” din Călărași disponibili doar în zilele de lucru. În 2020, IP Călărași a reținut 2 minori.

IP Cantemir nu dispune de birouri speciale pentru audierea martorilor și reținuților minori. La fel, nu există unitate de psiholog, or psihologul instituției nu poate fi implicat în audierea minorilor. În cazurile de reținere a minorilor, ofițerii solicită asistența specialiștilor din cadrul Direcției protecția socială și a familiei din cadrul APL Cantemir sau la alte servicii.

IP Strășeni nu dispune de încăpere pentru audierea în condiții speciale a minorilor. La necesitate IP apelează la serviciile unui ONG local, care acordă încăperea și suportul necesar. În 2020, IP Strășeni nu a reținut persoane minore.

IP Fălești nu dispune de o cameră pentru audierea minorilor. Minorii sunt reținuți doar în cazuri de crime grave, de rezonanță sau cu vătămări. În primul semestru a fost reținut 1 minor. Psihologul IP nu participă la acțiunile procesuale privind minorii.

IP Soroca nu dispune de birouri speciale pentru audierea martorilor și reținuților minori. La fel, nu există unitate de psiholog, or psihologul instituției nu poate fi implicat în audierea minorilor. În cazurile de reținere a minorilor, ofițerii solicită asistența specialiștilor din cadrul Direcției protecția socială și a familiei din cadrul APL sau la alte servicii. Angajații SUP au afirmat că minorii sunt reținuți foarte rar, inclusiv din cauza termenului de 24 ore pentru documentare, care este unul extrem de mic. Respectiv, minorii sunt reținuți doar în faptele cu aplicarea violenței.

IP Leova nu dispune de birouri speciale pentru audierea martorilor și reținuților minori. La fel, nu există unitate de psiholog, or psihologul instituției nu poate fi implicat în audierea minorilor. În cazurile de reținere a minorilor, ofițerii solicită asistența specialiștilor din cadrul Direcției protecția socială și a familiei din cadrul APL sau la alte servicii

IP Nisporeni nu dispune de birouri speciale pentru audierea martorilor și reținuților minori. La fel, nu există unitate de psiholog, or psihologul instituției nu poate fi implicat în audierea minorilor. În cazurile de reținere a minorilor, ofițerii solicită asistența specialiștilor din cadrul Direcției protecția socială și a familiei din cadrul APL Nisporeni sau de la un Centru de plasament de zi din localitate.

N. Durata privării de libertate:

Durata reținerii persoanei la poliție variază de la 30 min – la 2 ore (potrivit poliției).

Totuși, în perioada pandemiei publice, durata aflării persoanei reținute în izolator a fost extinsă de până la **7 zile**. Nu au fost admise întrevederi cu rudele. Nici o persoană străină nu a putut să intre în izolator pe perioada pandemiei, decât rudele minorilor.

O. Asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere:

Potrivit normelor Comitetului European pentru prevenirea torturii, examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuși de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut

Potrivit art. 56 și 57 din Codul european de etică al poliției, unitățile de poliție trebuie să asigure siguranță, sănătate, igienă și hrană corespunzătoare persoanelor încarcerate în perioada în care acestea se află în custodia lor. De asemenea, persoanele private de libertate vor avea dreptul de a beneficia de consultația medicală efectuată de un doctor la alegere, oricând este posibil, precum și de a înștiința o terță persoană cu privire la privarea de libertate și de a avea acces la asistență juridică

Jurisprudența Curții europene indică că răspunderea pentru leziunile, echimozele sau starea de sănătate a persoanei reținute, reținută de facto și adusă la sediul poliției – aparține în totalitate poliției. Aceasta va trebui să explice circumstanțele provenienței leziunilor la reținere sau în sediul poliției, cât și să justifice asupra necesității și proporționalității uzului de forță sau mijloace. De altfel, se impune că IP să realizeze examinarea medicală a tuturor persoanelor reținute în ambele scopuri: atât pentru a se asigura că persoana nu a fost supusă la abuzuri, precum și pentru ai acorda asistență medicală necesară. De exemplu, instituțiile penitenciare practică ambele situații. Adicional, omniprezența personalului medical în incinta IP prezintă o garanție veritabilă: examinarea stării fizice și mintale ale persoanelor reținute nu poate fi înregistrată drept omisiune; intervenția imediată în cazul unor incidente este capabilă să înlăture consecințe ireversibile; îngrijirea persoanelor aflate sub custodia statului demonstrează precauția autorităților în aplicarea unor instituții restrictive de drepturi.

De facto, realizarea examinării medicale se dispune doar în cazurile în care reținutul urmează a fi plasat în IDP. În cazul IP ce dispun de IDP, aceasta se asigură de feldcerul instituției. În cazul IP ce nu dispun de IDP, aceasta se realizează în formă mixtă/ triplă (persoana reținută este dusă la instituțiile medico-sanitare publice raionale, fie se apelează la 112, ulterior reținutul este examinat și la intrarea în izolator). În IP ce nu au IDP nu există registre în care să fie specificat că reținutul a fost remis la examinarea medicală la spitalul raional, respectiv, nu e posibil de verificat dacă acestea au loc. Totuși, poliția susține că examinarea medicală are loc și că dovada acesteia este anexată în dosarul personal al reținutului. Unele IP au raportat că se practică antrenarea feldcerului IDP în echipa Serviciului detenție și escortă, care merge spre IP (ce nu are izolator) și purcede la examinarea medicală vizuală a reținutului. După care, reținutul este escortat în IDP.

În 2020, IGP a aprobat o procedură operațională cu privire la examinarea medicală. De fapt, unii feldceri au menționat că cunosc această procedură standard de operare, alții – nu. Totuși, autorii studiului consideră că procedura standard de operare nu prevede asigurarea examinării medicale a reținuților la intrare-ieșire din IP. Aceasta, descrie procesul de examinare medicală a deținuților plasați / ce urmează a fi plasați în IDP. Respectiv, IGP urmează să decidă cu privire aplicarea unui mecanism de realizare a garanției împotriva abuzurilor la reținere și asupra persoanelor citate în IP fără vreun statut procesual, pentru a se asigura că nicio persoană care a intrat și a ieșit din IP nu a fost supusă la abuzuri.

Echipa de vizită a primit explicații, precum că orice persoană ce intră în IP este notată în registrul special al unității de gardă. Acest fapt este binevenit, doar că observatorii OAP au fost martori, când nu toate persoanele erau înregistrate la intrare, și deloc la ieșire (spre ex: reținuții aduși de ofițerii de investigații). Aceste momente induc la îngrijorări. Dacă în IDP are loc o evidență a fluxului de persoane, atunci în IP și până a ajunge a fi plasată persoana în detenția provizorie, această evidență nu există sau are loc cu omisiuni.

La fel, ofițerii de urmărire penală au relatat că la întocmirea procesului-verbal de reținere se face o *examinare vizuală* a persoanei reținute. Aceasta este întrebată despre starea sa fizică, apoi au loc însemnări în procesul verbal. În cazul în care sunt depistate leziuni corporale sau persoana bănuită invocă probleme de sănătate, este apelat serviciul 112, care stabilește leziunile corporale, iar ofițerul de urmărire penală înscrie însemnările respective în procesul-verbal de reținere. Puțini au putut să răspundă cum vor acționa în cazul în care reținutul refuză să declare obiecții la starea sa de sănătate, chiar dacă prezintă anumite semne evidente.

În IDP renovate observatorii OAP nu au avut obiecții globale față de condițiile de activitate și de examinare medicală a reținuților. Săliile medicale sunt dotate și amenajate. Registrele sunt de tip nou, standardizate. Pe alocuri nu sunt completate corespunzător, acțiuni ce urmează a fi înlăturate la recomandările AP. Este de apreciat că IDP al IP Ungheni renovat, completează formulare separate pentru leziuni corporale. Spre exemplu, potrivit formularului separat pentru leziuni corporale al IP Ungheni, început la 15.12.2019 se menționează despre 9 cazuri de parvenire a reținuților în IDP cu leziuni (*căzut în beci acasă; tăiat cu cuțitul de bucătărie; zgâriat cu o sârmă acasă; plagă de cuțit în regiunea femurului; excoriații în timpul muncii cu teracota; echimoza buzei urmare a căderii de sinestătător; multiple excoriații în regiunea ambelor mâini, excoriații în regiunea omoplatului, cicatrice veche, traumă cranio-cerebrală; lovitură de cuțit*).

În IDP de tip vechi, persistă condiții rele de activitate și de acordare a îngrijirilor medicale. OAP a primit asigurări că aceste izolatoare vor fi sistate, odată cu darea în exploatare a izolatoarelor de tip nou. Aceasta urma să aibă loc până la finele lui 2020, dar probabil va fi extinsă perioada respectivă.



Foto_OAP_cabinetul medical_IDP Călărași_09/12/2020

În afara orelor de program, Serviciul detenție și escortă apelează la 112 pentru acordarea asistenței medicale necesare deținuților.

Potrivit feldcerilor chestionați, IP asigură IDP-urile cu medicamente de prim-ajutor conform solicitării acestora. Semestrial, feldcerii notifică conducerea IP despre necesitățile de procurare a medicamentelor. Ulterior, IP le procură în limita bugetului planificat. Nu există medicamente/ stocuri / trusă pentru primul ajutor medical și linie bugetară în acest sens în cadrul IP ce nu dispun de izolator de detenție. La fel, feldcerii au comunicat că dispun de medicamente suficiente. Menționăm că feldcerii contractați pentru activitate în IDP sunt angajați de bază în instituțiile medico-sanitare publice. Aceștia se prezintă doar la solicitare sau în cazul plasării reținutului în IDP.

P. Camere de reținere temporară (săli de așteptare):

„...ne descurcăm cum putem, chiar dacă riscăm”

În nici un IP monitorizat nu există spațiu pentru deținerea temporară (cameră de reținere). Reținuții se pot afla pe durata deciderii cu privire la acordarea unui statut, fie prezentării avocatului sau Serviciului detenție și escortă, lângă spațiul unității de gardă, pe hol, scaune, în curtea IP, etc. Aceasta poate dura de la 10 min la 2 ore.

Ofițerii de urmărire penală, cât și ofițerii pe investigații desfășoară acțiuni de urmărire penală în cabinetele proprii. Reținuții se află pe scaune, deseori neîncătușați, față în față cu ofițerul de urmărire penală. Securitatea angajaților, la fel este o problemă în aceste situații. Lipsa unei încăperi pentru audieri conforme standardelor, precum și pentru rețineri temporare creează sau poate crea impedimente în activitatea polițienească.

Potrivit reprezentanților IP, IGP caută soluții în vederea amenajării unor săli de așteptare.

Q. Condițiile materiale în detenția provizorie:

Custodia poliției este, în principiu, de durată relativ scurtă.

În consecință, condițiile fizice de detenție din arestul poliției nu pot să fie la fel de bune ca cele din alte locuri de detenție în care persoanele pot fi reținute perioade mai lungi. Oricum însă, anumite condiții materiale elementare trebuie îndeplinite. Toate celulele de poliție trebuie să aibă dimensiuni rezonabile pentru

numărul de persoane pe care le adăpostesc, o iluminare adecvată (*de exemplu : suficientă pentru a putea citi, cu excepția perioadelor de somn*) și ventilare. Ar fi de preferat ca celulele să aibă lumină naturală. Apoi, celulele ar trebui echipate cu mijloace de odihnă (*de exemplu : un scaun fixat sau o bancă*) iar persoanelor obligate să rămână peste noapte în custodie trebuie să li se pună la dispoziție saltele și paturi curate.

Persoanelor din custodie trebuie să li se permită satisfacerea necesităților naturale la momentul dorit în condiții decente și de curățenie, să li se ofere condiții adecvate de spălare. Trebuie să li se dea mâncarea la ore potrivite, incluzându-se cel puțin o masă completă (*de exemplu : ceva mai substanțial decât un sandwich*) în fiecare zi. Persoanele ținute în custodia poliției 24 de ore sau mai mult trebuie să li se ofere, în măsura posibilului, exerciții zilnice în aer liber.

Întrebarea referitoare la ce înseamnă o dimensiune rezonabilă pentru o celulă a poliției (*sau pentru alt tip de locuire pentru deținut/prizonier*) este o chestiune dificilă. Când se face o asemenea analiză trebuie luați în considerare mulți factori. În orice caz, delegațiile Comitetului european pentru prevenirea torturii simt nevoia unor principii generale în domeniu. Următoarea dimensionare (*văzută ca un nivel de dorit și nu un standard minim*) este utilizată în mod curent atunci când se analizează o celulă de poliție pentru o singură persoană care stă mai mult de câteva ore : 7 m² având cel puțin 2 m între pereți și 2,5 m între pardoseală și plafon¹⁵.

În 2016 a fost semnat Acordul de finanțare dintre Guvernul R. Moldova și Comisia europeană, sub formă de suport bugetar poliției în valoare de 57 mln Euro. Suportul financiar oferit poliției este unul dintre cele mai valoroase și consistente din istoria poliției. În mai 2016 a fost aprobată Strategia de dezvoltare a poliției pentru 2016-2020.

În 2017, prin HG nr.748 din 20/09/2017 a fost aprobat Planul de acțiuni privind reducerea relelor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia poliției pentru anii 2017-2020. Obiectivele acestui plan (pe segmentul de monitorizare) includeau renovarea a minim 14 izolatoare de detenție provizorie conform standardelor internaționale.

Potrivit Raportului de progres privind implementarea, în anul 2019, a Planului de acțiuni privind reducerea relelor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia poliției pentru anii 2017-2020, a fost relansată activitatea a 10 IDP ce activează conform principiului regional (Edineț, Rîșcani, Sîngerei, Orhei, Ungheni, Hîncești, Chișinău, Căușeni, Cimișlia și Cahul). Mai erau necesare modernizarea condițiilor de detenție în minim alte 5 locații. În acest sens, la finele anului 2019, la 2 IDP (Anenii Noi și Criuleni) lucrările de reconstrucție erau finalizate în proporție de 95%, iar la celelalte 3 obiecte (IDP Bălți, Soroca și Comrat) lucrările erau finalizate în proporție de 45-50%, acestea urmând a fi finalizate și date în exploatare în trimestrul III 2020¹⁶.

La ziua de 18 decembrie 2020, IDP Anenii Noi, IDP Criuleni, IDP Bălți, IDP Soroca, IDP Comrat nu erau date în exploatare, iar IDP a DP Chișinău se afla încă în renovare. Observatorii OAP au vizitat IDP Anenii Noi și IDP Soroca. La IDP Anenii Noi se menționa despre realizarea în proporție de 95% construcțiile și se promitea darea acestuia în exploatare pe 18 decembrie 2020 (de ziua poliției). Totuși, echipa de vizită a observat că în IDP Anenii Noi urmează a fi realizate un șir de lucrări, care nicidecum nu sunt în limita a 5%, ci mult mai mult. La fel, IDP Soroca se afla la un nivel mult mai mic, decât cel proclamat în raportul de progres. Deși, vizita a avut loc la mijlocului lunii iulie, IDP Soroca urma să fie dat în exploatare de Ziua Independenței. Însă, și atunci aveau loc în șir de lucrări complexe, care nicidecum nu puteau să fie finisate în termen proximi. Respectiv, nici până la moment, IDP Soroca nu a fost dat în exploatare.

Angajamentele poliției de a avea în gestiune doar 14 IDP renovate, sunt aparent opțiuni bune. Însă, se pare că IP fără izolatoare, erau deja îngrijorate de faptul că nu au spații de detenție și de un șir de alte

¹⁵ A se vedea Normele Comitetului european pentru prevenirea torturii, regula 42 – 43.

¹⁶ https://politia.md/sites/default/files/raport_de_progres_rele_tratamente_2019_ro.pdf

incomodități apărute urmare a sistării activității IDP-urilor proprii. Unii reprezentanți ai IP s-au arătat deopotrivă satisfăcuți de decizia de a sista activitatea izolatoarelor din cauza condițiilor improprie. În același timp, rata escortărilor s-a majorat simțitor. În primul semestrul al 2020 cifra de escortări depășea 5000 persoane. Aceasta înseamnă că cresc cheltuielile de întreținere a mijloacelor de transport, combustibil, etc.

Observatorii OAP au realizat vizite în 14 IP, dintre care 4 vizite la IDP renovate, 3 vizite la IDP funcționale de tip vechi și alte 7 vizite la IP fără izolatoare.

R. Izolatoarele de detenție provizorie renovate:

La finele anului 2019 au fost date în exploatare IDP al IP Hîncești, IP Orhei, IP Cimișlia, IP Ungheni, IP Căușeni, IP Edineț, IP Sîngerei, IP Rîșcani și IP Cahul. Izolatorul Direcției poliției Chișinău se află în renovare.

Fiecare Izolator renovat dispune de 5/7 celule, cu o capacitate de 10/18 persoane: -

IDP Cimișlia	IDP Cahul	IDP Ungheni	IDP Rîșcani	IDP Edineț	IDP Căușeni	IDP Hîncești	IDP Sîngerei	IDP Orhei	IDP Chișinău
6 celule	7 celule	5 celule	5 celule	7 celule	5 celule	5 celule	7 celule	7 celule	22 celule
10 persoane	13 persoane	13 persoane	10 persoane	18 persoane	13 persoane	13 persoane	18 persoane	14 persoane	54 persoane

Condițiile materiale de detenție din izolatoare corespund standardelor minime internaționale. Acestea sunt amenajate cu paturi staționare pentru 2 și 3 persoane; masă și scaune fixate de podea, pentru un număr echivalent de persoane. Paturile sunt asigurate cu saltele noi, lenjerie și pături noi. În fiecare celulă există geam cu acces la lumină naturală suficientă. Pe timp de noapte, celulele sunt iluminate artificial. În cazuri speciale și neprevăzute, izolatorul dispune de iluminare de la un generator diesel.



Foto_OAP_IDP Ungheni_celulă_18.04.2018



Foto_OAP_IDP Ungheni_celulă_07.07.2020

Toate celulele dispun de blocuri sanitare proprii, ce întrunește toaleta și dușul cu apă caldă sau rece. Prin urmare, fiecare deținut poate să fac duș ori de câte ori are nevoie, fără a solicita permisiunea polițistului de gardă (cum era anterior).

Suplimentar, în fiecare din izolator renovat există 8 încăperi auxiliare, care creează activitatea acestora pe deplin viabilă. Acesta sunt:

- ✓ cabinetul medical, compus din 2 odăi, una fiind sala de proceduri;

- ✓ sala de percheziție cu încăperea de depozitare a lucrurilor personale ale deținuților;
- ✓ cameră de întrevvedere cu avocatul, pentru a avea discuții confidențiale cu persoana deținută;
- ✓ cameră de audieri (ancheta);
- ✓ o mini bucătărie, unde se păstrează în frigider, apoi se încălzește și se repartizează hrana deținuților;
- ✓ biroul de activitate a santinei de serviciu, compus din două odăi și un bloc sanitar, fiind echipat cu calculator, monitorul căruia asigură supravegherea timp de 24 de ore prin intermediul camerelor video a tuturor încăperilor din incinta Izolatorului;
- ✓ o mini spălătorie, dotată cu mașini de spălat automat pentru spălarea lenjerie de pat și în unele cazuri acordă susținere deținuților la îngrijirea și menținerea igienei personale și a vestimentației deținuților;
- ✓ curtea de plimbare, care doar pe 1/3 este acoperită în caz de ploaie sau zăpadă, astfel asigurând deținuților posibilitatea de a se afla la aer curat în fiecare zi.



Foto_OAP_IDP Rîșcani_18.08.2020

Deținuții sunt hrăniți de 3 ori pe zi. Alimentația este pregătită de agenți economici contractați din localitate, ce prestează servicii de alimentație publică. Persoana responsabilă, face comandă către agentul economic cu privire la numărul de porții în conformitate cu prevederile HG 609/2006¹⁷. Ulterior, un angajat al Serviciului detenție și escortă ridică produsele livrate de la prestator: -



Foto_OAP_IDP Rîșcani_bucătăria_18.04.2018



Foto_OAP_IDP Rîșcani_bucătăria_07.07.2020

¹⁷ HG nr.609/2006 privind normele minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților.

Igiena spațiilor de detenție este corespunzătoare la IDP Edineț, IDP Ungheni și IDP Rîșcani (cu excepția la IDP Căușeni)¹⁸. Supravegherea deținuților se realizează de santinele atât direct, cât și prin intermediul monitoarelor video. Ușile camerelor de detenție dispun de vizor, vizetă, sistem antiincendiu și buton de apel. Holul Izolatorului și biroul pentru audiență și întrevederi sunt supravegheate video.

Deținuții sunt scoși la plimbări zilnice. Mențiunile sunt înscrise în registrul de scoatere din cameră/ celulă și a plimbării în aer liber. Durata plimbărilor este de la 10 min la 1 oră pe zi. Pentru a evita fumatul în celule, deținuții sunt scoși periodic în curțile de plimbări pentru 5-10 min ca să fumeze afară: -



Foto_OAP_IDP Ungheni_curtea de plimbări_18.04.2018



Foto_OAP_IDP Ungheni_curtea de plimbări_07.07.2020

S. Izolatoarele de detenție provizorie funcționale de tip vechi:

Observatorii OAP au realizat vizite la IDP Florești, IDP Fălești și IDP Călărași. Aceste izolatoare, au rămas funcționale și asigură detenția provizorie a persoanelor din raioanele Florești și Soroca; r-le Fălești și mun. Bălți (nord) și r-l Călărași (centru). De multiple ori, AP a calificat detenția provizorie în aceste IP ca improprie:

IDP Florești este localizat în curtea IP în subsol. Acesta dispune de 7 (șapte) celule, dintre care 5 (cinci) celule sunt funcționale și 2 (două) celule nefuncționale. **IDP Fălești** se află în demisolul inspectoratului și dispune de 9 celule, dintre care 5 funcționale (activitatea a 4 celule este sistată). **IDP Călărași** se află în subsolul clădirii IP Călărași și dispune de 4 celule funcționale (7 sistate) ce poate asigura detenția a 11 persoane.

AP constată că condițiile materiale din aceste două Izolatoare au atins proporții îngrijorătoare, incompatibile cu respectarea demnității umane, standardele și normele minime aplicabile în materie, cu efect dăunător asupra sănătății mentale, somatice și sociale a persoanelor private de libertate.

De facto, ferestrele celulelor sunt de dimensiuni mici acoperite cu gratii metalice, practic fiind imposibilă pătrunderea luminii naturale în celule și aerisirea adecvată a încăperii. Lumina artificială de asemenea este de o densitate foarte mică ce nu permite persoanei deținute să citească fără a-și afecta vederea.

¹⁸ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/12/Raport_DpT_IP_C%C4%83useni_30.11.20_FINAL_PE-SITE.pdf

Conexiunile electrice în unele celule sunt avariate și periculoase pentru siguranța persoanelor deținute. Celulele sunt asigurate cu încălzire centralizată pe timp de iarnă, însă în celule nu sunt instalate calorifere, căldura vine pe țeava de jos care este instalată lângă fereastră.



Foto_OAP_IPFălești_celule_IDP_08.10.2020



Foto_OAP_celule_IDP Florești_23.07.2020

Potrivit art. 11 din Ansamblul de Reguli Minime pentru Tratatamentul Deținuților, ferestrele încăperilor unde se dețin persoane private de libertate, trebuie să fie suficient de mari, pentru ca deținuții să poată citi sau munci la lumina naturală. Amplasarea acestor ferestre trebuie să permită pătrunderea de aer proaspăt și asta chiar dacă este sau nu ventilație artificială. Totodată, lumina artificială trebuie să fie suficientă pentru a permite deținuțului să citească sau să muncească fără să-și prejudicieze vederea.

Celulele din IDP Fălești dispun de veceu și lavoar nedelimitat de celulă, astfel nu este asigurată intimitatea deținuților. În celule IDP Călărași, persistă igrasie și umezeală. Viceurile nu sunt delimitate de restul celei, respectiv nu este asigurată intimitatea. Menționăm că comparativ cu vizita precedentă (2017), starea igienică este mai bună, spațiile de detenție erau curate, existau păături și lenjerie de pat. Are loc aerisirea periodică a spațiilor, precum și prelucrarea cu soluții de clor. Iar, la IDP Florești, în toate cele 5 celule funcționale lipsește **grupul sanitar și accesul la apa potabilă**, din cauza lipsei condițiilor tehnice (*imposibilitatea canalizării subterane a IDP, care este subdimisionată și nu poate prelua fluxul de evacuare a apei fluviale și menajere*). Potrivit persoanei responsabile de IDP, persoanele deținute sunt nevoite să-și satisfacă necesitățile fiziologice în vase (**căldări**) de plastic. Vasele respective se află pe parcursul nopții în celule, iar pe parcursul zilei, deținuții le deșartă în WC-ul comun, amplasat în curtea de plimbare (care, la fel nu asigură vreo intimitate). Apa potabilă le este oferită deținuților de către angajații IDP, la solicitare: -



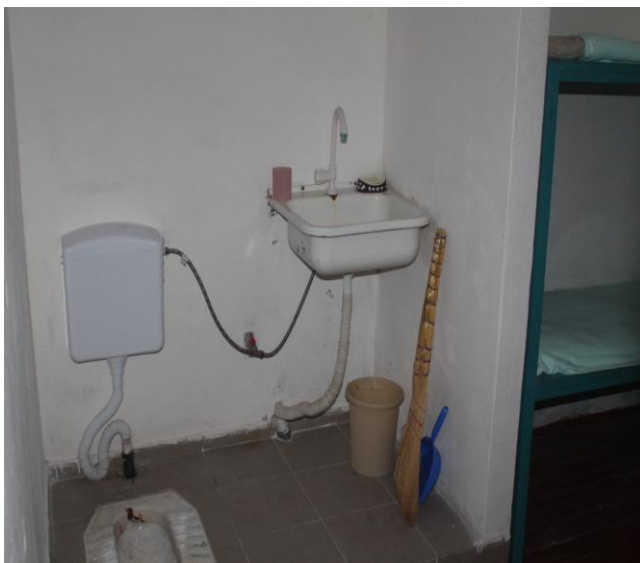
Foto_OAP_IDPFăleşti_celulă_08.10.2020



Foto_OAP_IDPFloreşti-căldări plastic_wc-comun_23.07.2020



Foto_OAP_hol_celula_IDP Călăraşi_09/12/2020



Foto_OAP_celula_IDP Călăraşi_09/12/2020

Complementar, Comitetul European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante **subliniază că nu agreează practica utilizată în anumite țări prin care deținuții își satisfac**

necesitățile fiziologice în gălețile din celulele lor (care sunt apoi golite la ore fixe). Fie toaletele trebuie instalate în incinta celulelor (preferabil într-o anexă sanitară), fie trebuie să existe modalități care ar permite deținuților, care vor să meargă la toaletă, să fie eliberați din celulă fără întârziere, în orice moment al zilei (inclusiv noaptea). Deținuții trebuie asigurați cu apă potabilă curată oricând au nevoie¹⁹.

IDP sunt asigurate cu încăperi pentru baie de tip duș. Pereții și podeaua sunt acoperite cu teracotă, care în unele locuri este deteriorată. Sunt instalate sisteme de încălzire a apei (boiler). Persistă un miros neplăcut și nociv. Umeditate înaltă. Stare igienică a băilor este nesatisfăcătoare. Accesul la duș poate fi asigurat doar pentru o persoană. La unul din izolatoare, para de duș era ruptă din furtun: -



Foto_OAP_IDPFălești_baia_08.10.2020



Foto_OAP_IDPFlorești_baia_23.07.2020



Foto_OAP_baie_wc_IDP Călărași_09/12/2020

Alimentarea deținuților se efectuează de 3 ori pe zi potrivit aceleași HG nr.609/2006. Deservirea alimentară este asigurată de un agent economic în regim de catering: -

¹⁹ EPR, Regula 22



Foto_OAP_IDPFălești_sala de repartizare a hranei_08.10.2020

Izolatoarele la fel dispun de birou de anchetă, curte de plimbare, cabinet medical care sunt într-o stare deplorabilă și nu corespund standardelor minime de detenție²⁰.

În pofida eforturilor depuse de administrația instituției de poliție pentru a îmbunătăți condițiile materiale din izolator, acestea suscită îngrijorări profunde ce comportă adoptarea unor măsuri administrative prioritare și decisive. Indiferent care ar fi dificultățile întâlnite la un moment dat, chiar și situația de lipsă a unui alt spațiu alternativ, faptul de a priva o persoană de libertate implică întotdeauna obligația de a fi responsabil de ea. Respectarea acestei obligații de către autoritățile naționale este cu atât mai importantă că, articolul 3 din Convenția europeană pentru drepturile omului nu prevede restricții și nu admite nicio derogare, nici măcar în caz de pericol public care amenință viața națiunii. Mai mult, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă măsuri preventive, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate”²¹.

Urmare a vizitelor la IDP Fălești (08/10/2020), IDP Florești (23/07/2020) și la IDP Călărași (09/12/2020), AP a emis recomandări de sistare a activității izolatoarelor²². Acestea sunt contrare standardelor minime de detenție. Detenția în continuare a persoanelor (inclusiv pe durata de 7 zile) poate fi considerată drept o formă de tratament inuman sau degradant²³. Din răspunsul parvenit de la IGP la 26/11/2020, reiese că activitatea IDP Fălești va fi sistată după ce va fi dat în exploatare activitatea IDP al IP Bălți, fără a fi menționată o dată concretă. Ulterior persoanele reținute de IP Fălești vor fi plasate și deținute în IDP Bălți.

T. Izolatoarele de detenție provizorie sistate:

În 2019 a fost sistată activitatea IDP ale IP Șoldănești, IP Basarabeasca, IP Comrat, IP Rezina, IP Ștefan Vodă, IP Soroca, IP Telenești, IP Bender, IP Nisporeni, IP Glodeni și IP Leova. Dintre acestea IP Soroca și IP Comrat se află în proces de renovare.

Observatorii OAP au monitorizat situația la IP Nisporeni, IP Glodeni, IP Cantemir, IP Leova, IP Strășeni, IP Soroca și IP Anenii Noi (ultimele 2 fiind în renovare). Aceștia au fost convinși de faptul că IDP sunt încuiate

²⁰ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/11/Raport_vizita_IP-Falesti_08.10.20_FINAL_pe-site.pdf

²¹ CtEDO, cauza Mouisel v. Franța, 2002.

²² http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/08/IP_Floresti_27.07.20_FINAL_pe-site.pdf

²³ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/12/Raport_IP_Calarasi-09.12.2020_FINAL_PE-SITE.pdf

sau sigilate. În 2 izolatoare s-au făcut recomandări de a realiza curățenia spațiilor. Opinăm că IGP/ IP urmează să decidă cu privire la statutul încăperilor ale fostelor izolatoare (fie acestea să fie utilizate pentru arhivă sau depozite), astfel încât să fie clară utilitatea acestora (dacă este posibil).

De regulă, reținuții sunt preluați de serviciile detenție și escortă ale IP ce dețin IDP funcționale. Aceștia sunt contactați din timp, pentru a se prezenta în vederea escortării reținuților spre izolatoarele de tip nou (potrivit chestionaților). Polițiștii susțin că Serviciile detenție și escortă reușesc în termen să escorteze reținuții.

Totuși, în opinia echipei de monitorizare, lipsa spațiilor pentru așteptare/ camere de reținere temporară a reținuților (de până la preluarea acestora de Serviciul detenție și escortă sau sosirea avocaților sau altor actori) rămâne o problemă comună pentru toate IP (cauzele nocive au fost expuse mai sus). Pe lângă acestea, funcția de feldcer a fost redusă. Respectiv, IP (care nu au izolator) solicită asistență medicală de la 112.

U. Aspecte privind detenția la poliție în perioada regimului de urgență (COVID19):

Odată cu adoptarea hotărârii privind regimul de urgență, măsura de detenție provizorie a persoanelor reținute a fost extinsă până la 7 zile. Deși, termenul de detenție preventivă nu poate depăși 72 ore.

Respectiv, în primul semestru al 2020, au fost reținute 1124 persoane, dintre care **811 persoane** au fost ținute în izolator **de până la 7 zile** (perioadă de carantină), inclusiv după 15 mai 2020. Printre acestea, se numără persoane condamnate sau arestate preventiv, care, potrivit reglementărilor naționale trebuie să fie deținute doar în penitenciare. În același timp, Administrația Națională a Penitenciarelor a informat că izolatoarele sale de urmărire penală sunt arhipline, iar spațiul pentru carantină este insuficient. Prin urmare, IGP a fost nevoit să mențină categoriile menționate de persoane, contrar statutului izolatoarelor poliției, inclusiv peste termenul legal. IGP a informat Ombudsmanul despre faptul că admite încălcarea prevederilor constituționale și a solicitat opinia acestuia.

În vizitele preventive realizate în 14 inspectorate ale poliției în perioada iunie-decembrie 2020, angajații OAP au observat că unele izolatoare, s-au confruntat cu problema *aglomerării; remedierii fluxului de arestați; escortare și repartizarea separată a acestora* etc²⁴. Dincolo de acestea, asigurarea cu echipamente și mijloacele antipandemice, de la caz la caz, a fost una minimă. Spre ex: *lipsa măștilor pentru reținuți, ori de câte ori aceștia ies și intră în celulă*, etc. Funcționarii OAP au fost informați despre reticența izolatoarelor de urmărire penală nr.5, 11, 13 și nr.17 de a primi arestații, decât după expirarea perioadei de 7 zile/ sau mai mult, inclusiv din lipsa spațiilor de carantină în penitenciare.

În același timp, fluxul de escortări realizate de poliție este unul extrem de înalt, comparativ cu perioada 2019. La momentul elaborării raportului, Administrația Națională a Penitenciarelor și IGP nu au ajuns la un compromis în acest sens.

IGP a instituit 3 izolatoare speciale pentru plasarea bolnavilor de infecția COVID19. Acestea sunt izolatorul de Florești, izolatorul de la Călărași și izolatorul de la Ceadâr-Lunga. Conform deciziei asumate, în aceste trei izolatoare, urmau să fie plasate persoanele reținute pe durata de izolare (de la 7 la 14 zile).

În opinia noastră, plasarea persoanelor reținute bolnave de infecție în aceste izolatoare constituie în sine o violare a art.3 CoEDO. Toate trei spații privative nu corespund standardelor minime de detenție, fapt despre care Avocatul Poporului și Consiliul pentru prevenirea torturii au menționat în repetate rânduri în rapoartele și recomandările sale. Spre exemplu, *în izolatorul de la Florești lipsesc viceurile în celule; în izolatorul de la Călărași și Ceadâr-Lunga persistă igrasie și antisaniarie*.

²⁴ <http://ombudsman.md/rapoarte/prevenirea-torturii/in-baza-vizitelor/>

În izolatorul de la Fălești în primul semestru al 2020 au fost plasate 141 persoane și vor continua să fie plasate până când va fi dat în exploatare izolatorul de la Bălți; în izolatorul de la Florești au fost plasate 87 persoane și vor continua să fie plasate până la darea în exploatare a izolatorului de la Soroca. Respectiv, plasarea suspectilor cu maladii respiratorii în condițiile respective este contraindicată.

Ombudsmanul a recomandat Inspectoratului General al Poliției să-și revizuiască decizia respectivă imediat²⁵. Realizarea acestui Ordin, presupunea supunerea reținuților cu maladii la chinuri și suferințe intense.

V. Constatările avocaților-monitori cu referire la respectarea drepturilor la reținere:

În perioada de derulare a proiectului, au fost contractați 12 avocați ce acordă servicii de asistență juridică garantată de stat din cadrul Oficiilor teritoriale Chișinău și Bălți a CNAJGS (în continuare avocați-monitori). Avocații-monitori au participat la 120 rețineri, din oficiu. Rezultatele monitorizării procesului reținerii au fost reflectate în chestionarele-tip de monitorizare a izolatoarelor de detenție din subordinea IGP elaborate de Fundația Soros Moldova²⁶. Avocații-monitori au beneficiat de instruirii în baza Ghidului de monitorizare a izolatoarelor de detenție din subordinea IGP și mentorat pe durata monitorizării. Toate chestionarele tip de monitorizare au fost prelucrate și sistematizate de echipa OAP. Informațiile comunicate au facilitat domeniul prevenirii torturii să înțeleagă mecanismul de asigurare a garanțiilor fundamentale la reținere din prima sursă și să emită concluziile de rigoare.

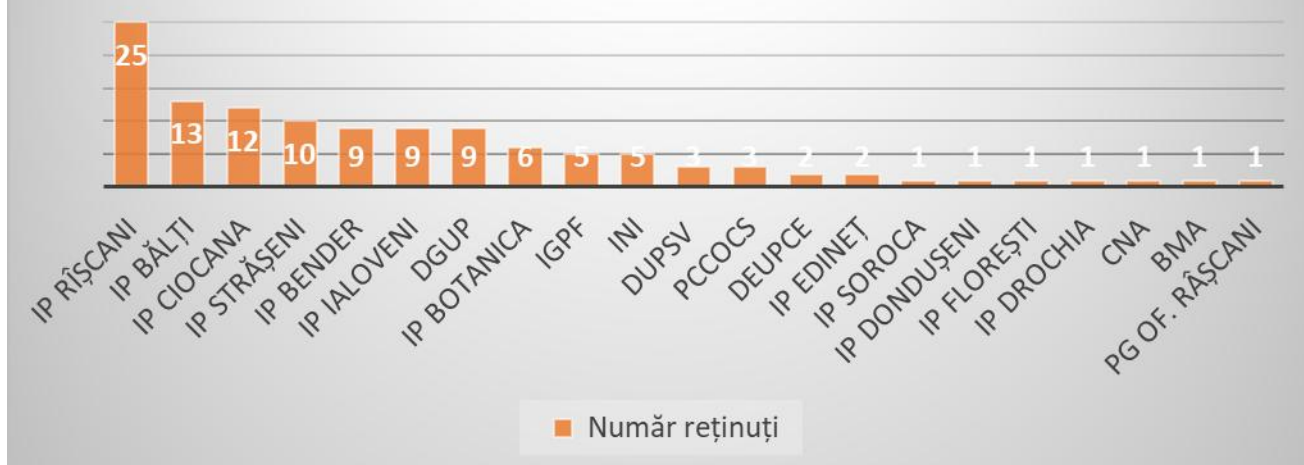
La general, avocații-monitori au raportat că *de jure* procesul reținerii este respectat. Totuși există unele rezerve cu privire la asigurarea garanțiilor fundamentale la reținere ce necesită o atenție mai sporită din partea factorilor de decizie.

Așadar, avocații-monitori au participat din oficiu la reținerile realizate de 22 organe de urmărire penală, precum: IP Rîșcani (25 persoane reținute); IP Bălți (13 persoane reținute); IP Ciocana din cadrul Direcției de poliție Chișinău (12 persoane reținute); IP Strășeni (10 persoane reținute); IP Bender (9 persoane reținute); IP Ialoveni (9 persoane reținute); Direcția Generală Urmărire Penală a IGP (9 persoane reținute); IP Botanica din cadrul Direcției poliție Chișinău (6 persoane reținute); Inspectoratul General al Poliției de Frontieră (5 persoane reținute); Inspectoratul Național de Investigații din cadrul IGP (5 persoane reținute); Direcția urmărire penală din cadrul Serviciului vamal (3 persoane reținute); Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (3 persoane reținute); Direcția exercitare a urmăririi penale pe cauze excepționale (2 persoane reținute); IP Edineț (2 persoane reținute); IP Soroca, IP Dondușeni, IP Florești, IP Drochia, Centrul Național Anticorupție, Biroul Migrație și Azil al MAI și Procuratura Chișinău, oficiul Rîșcani (câte 1 persoană reținută):

²⁵ Dispoziția șefului IGP nr.34/16-569/2020;

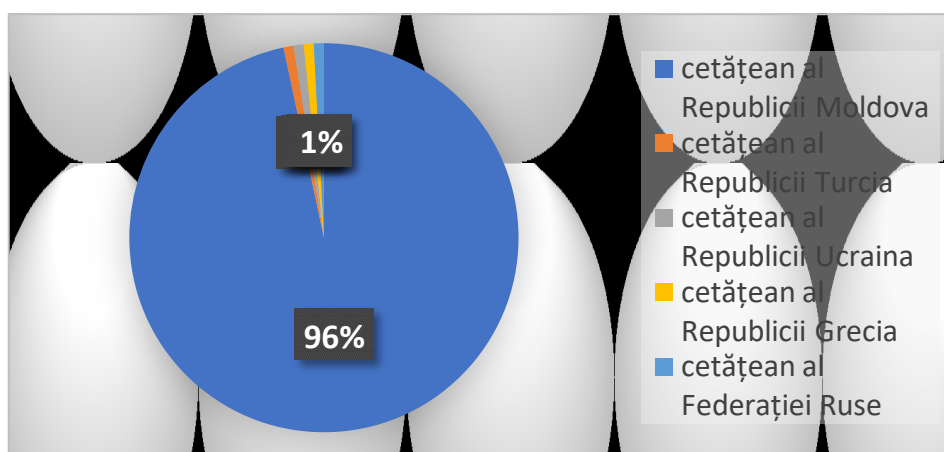
²⁶ <http://soros.md/publication/2020-02-03>

Instituții monitorizate



Potrivit chestionarelor-tip de monitorizare, au fost reținuți 114 bărbați și 6 femei cu vârsta cuprinsă între 18 – 69 ani. Minori sau persoane din grupurile vulnerabile nu au fost reținuți.

Dintre aceștia 96% au fost cetățeni ai Republicii Moldova și 4 cetățeni străini (Federația Rusă, Ucraina, Turcia și Grecia):



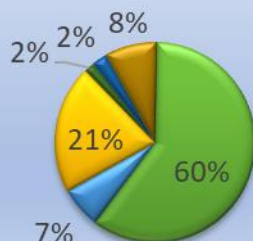
Aceleași date, arată că 63% din reținuți au locul de domiciliu în orașe/ municipii, iar restul provin din zone rurale. 77% din reținuți au declarat că sunt „șomeri”, 8% - fără loc stabil de muncă și doar 15% erau angajați. La fel, doar 8% aveau studii superioare, iar restul studii gimnaziale, primare sau medii. 38% dintre reținuți au fost supuși anterior la măsuri de constrângere penală, iar restul au fost reținuți pentru prima dată.

În 83% din cazuri raportate, reținerile au avut loc pe timp de zi și doar în 17% - reținerile au avut loc **noaptea**.

În 60% din cazuri a fost aplicată reținerea pentru că „*exista o bănuială rezonabilă de săvârșire a crimei*” (art.166 CPP), în 21% reținerea a avut loc în temeiul ordonanței de reținere emisă de procuror, în 8% de cazuri reținerea a avut loc în flagrant delict, în 7% situații reținerea a avut drept temei o hotărâre a instanței de judecată și în 4% din cazuri persoanele au fost reținute pentru că se aflau „în căutare”:

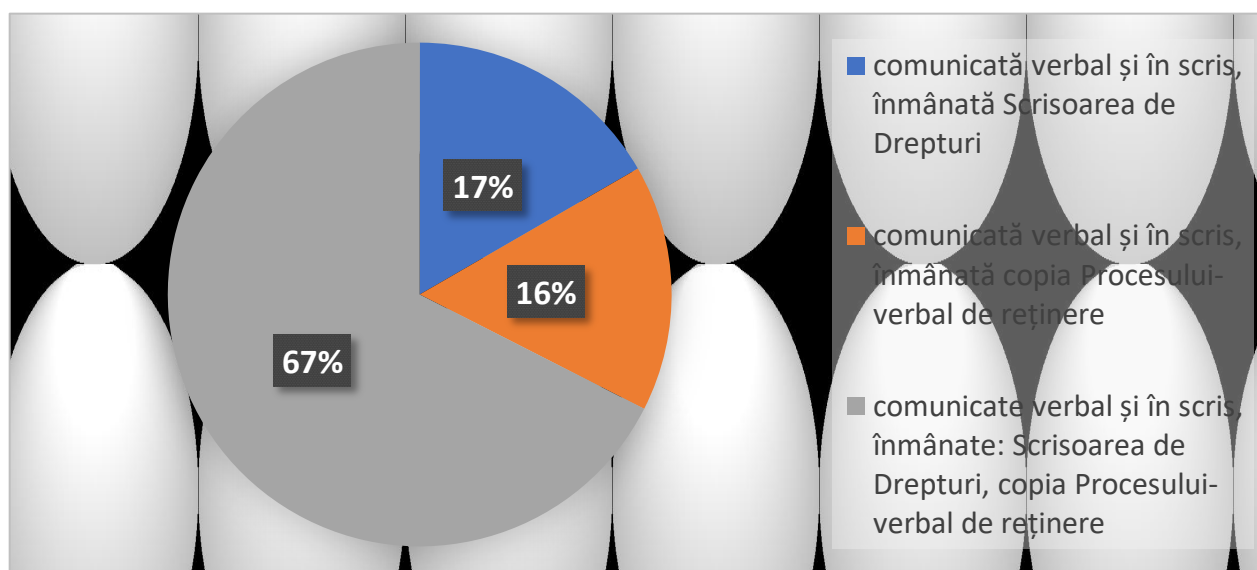
Temeiul reținerii

- existența unei bănuieli rezonabile
- hotărârea instanței de judecată
- ordonanța procurorului
- aflat în căutare internațională
- aflat în căutare națională
- prins în flagrant delict

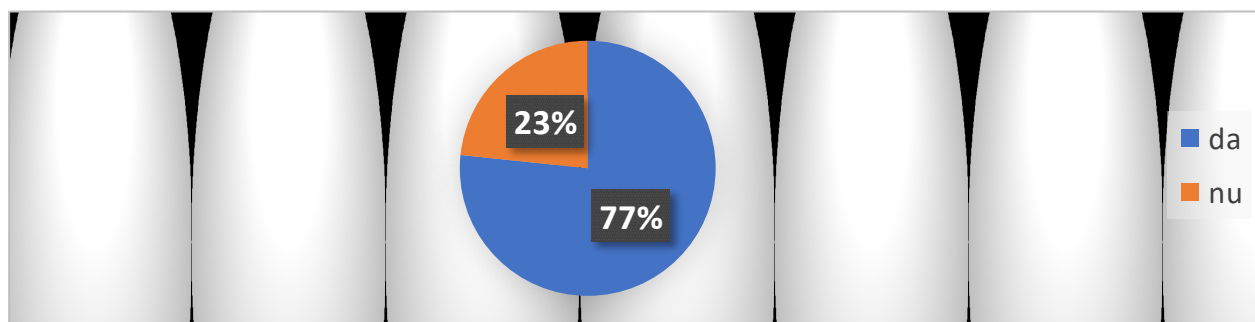


Potrivit chestionarelor-tip de monitorizare, persoanele reținute au fost transportate de la locul faptei/reținerii la sediul poliției cu mijlocul de transport al instituției în perioada de la 10 min până la 3 ore. Perioada medie este de 1 oră. Distanța de la locul faptei până la sediul poliției este principalul motiv obiectiv ce împiedică prezentarea reținutului într-un timp mai rapid la sediul IP.

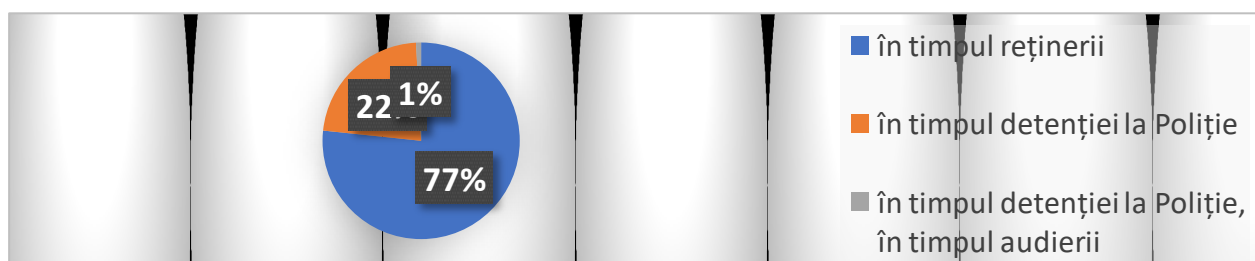
Informarea despre reținere are loc în 67% cazuri în forma „comunicare verbală și scrisă, cu înmânarea scrisorii de drepturi și procesului verbal de reținere”, în 17% cazuri doar în forma de „comunicare verbală și în scris, cu înmânarea scrisorii de drepturi” și în restul cazurilor doar „comunicare verbală și scrisă cu înmânarea actului de reținere”:-



Cu referire la accesibilitatea *Scrisorii de drepturi* pentru reținuți, avocații-monitori au susținut că în 77% aceasta este amplasată în locuri vizibile și accesibile și în 23% situații este omisă această obligație:-



Cât privește momentul comunicării drepturilor persoanei reținute, datele prelucrate arată că angajații care au realizat reținerea în 99% au comunicat reținuților despre temeiurile reținerii și despre fapta comisă în timpul reținerii (77%), în timpul detenției la poliție (22%) și în timpul detenției la poliție și audieri (1%): -



Aici, Avocatul Poporului este de opinia că realizarea dreptului la informare despre temeiurile reținerii, urmează să fie realizat în momentul reținerii de facto (propriu-zise). Tergiversarea informării persoanei despre motivele și temeiurile reținerii este inadmisibilă.

Tuturor reținuților le-a fost asigurat dreptul la avocat, dreptul la informarea rudelor despre reținere și interpret. În 98% cazuri reținuților le-a fost explicat dreptul de a păstra tăcerea, iar în celelalte 2% de cazuri nu s-a asigurat acest drept/ nu s-a completat rubrica respectivă. Majoritatea reținuților au primit copia actului de reținere și doar în câteva spețe aceștia nu au primit copia procesului-verbal de reținere. Avocații au reacționat în aceste cazuri.

Totuși, doar 4% din reținuți au apelat la serviciile avocaților aleși, iar restul au motivat *lipsa mijloacelor financiare; necunoașterea vreunui avocat privat; lipsa încrederii în instituția prestatorilor asistenței juridice garantate de stat; din considerentele experienței anterioare ale condamnării sau beneficiază deja de asistența juridică garantată de stat*. Avocații-monitori au menționat că au avut posibilitatea să discute confidențial cu persoana reținută înainte de audieri, inclusiv repetate pe o durată de la 10 – 30 min. Tot ei, au afirmat că au participat la toate audierile la etapa reținerii și doar în 10% din cazuri avocații-monitori nu au participat la acestea. Audierile au avut loc o singură dată în 40% din cazuri, de 2-4 ori în 30% cazuri și deloc în 22% de cazuri.

În 91% din cazurile înregistrate, reținuții nu au avut nevoie de asistență medicală, iar în restul cazurilor, unii reținuți au fost examinați medical fie a fost oferită asistență medicală la solicitarea organelor de poliție. **Opinăm că unele organe de urmărire penală asigură realizarea dreptului la asistență medicală, doar în cazurile în care reținuții solicită intervenția vreunui medic. Acest fapt rezultă din datele chestionarelor-tip de monitorizare. Avocatul Poporului susține că dreptul la examinare medicală ca o garanție viabilă împotriva torturii și a protecției juridice a angajaților de eventualele acuzații urmează să fie realizat în fiecare caz de reținere în parte (indiferent de solicitare). Medicul ar putea să stabilească/ să confirme/ să infirme prezența anumitor leziuni/ echimoze parvenite la reținere sau înainte de reținere la persoana reținută. La fel, acesta poate fi un actor de sesizare a organului procuraturii în cazurile de abuz evidente.** Avocatul Poporului înțelege că în practică ofițerii de urmărire penală se rezumă la notificarea în procesul-

verbal de reținere al leziunilor declarate. Însă, acest mijloc este insuficient în contextul asigurării dreptului fundamental la medic/ împotriva torturii.

Totuși, avocații-monitori au informat că în 99% de cazuri reținuții nu aveau urme de leziuni vizibile pe corp/ nu au declarat că au fost supuși formelor de abuz. Într-un singur caz, avocatul a observat urme de vătămări pe corpul reținutului. Ultimul a susținut că a fost agresat de colaboratorii poliției și că nu ar avea nevoie de asistență medicală. Inițial, ofițerul de urmărire penală a refuzat să noteze prezența excoriațiilor pe corpul reținutului. După intervenția apărătorului, ofițerul a dispus efectuarea unei expertize medico-legale persoanei reținute. A doua zi, reținutului i-a fost înaintată învinuirea și a fost eliberat.

Practic, majoritatea persoanelor reținute au fost arestate (65 reținuți). 50 persoane reținute au fost eliberate cu aplicarea măsurilor alternative arestului și doar 1 persoană a fost eliberată imediat după reținere.

IP ANENII NOI

1. Renovarea izolatorului nou al IP Anenii Noi este apreciată. Aceasta urmează să fie finisată în termen;
2. IP Anenii Noi urmează să asigure accesibilitate reținuților cu dizabilități locomotorii, având în vedere că izolatorul este amplasat la etajul II;
3. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
4. Lipsa feldcerului în cadrul IP Anenii Noi creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Anenii Noi susțin că examinarea medicală are loc la IMSP SR Anenii Noi;
5. Examinarea medicală a reținuților nu are loc în condiții de intimitate;
6. Lipsa vreunui registru cu privire la examinările medicale la intrare-ieșire în IP Anenii Noi nu permite aflarea adevărului în acest sens;
7. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperiri faptei, etc.
8. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
9. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul este asigurată formal;
10. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
11. Lipsa vreunui registru al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
12. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
13. Informarea despre reținere se realizează doar la sediul poliției, ceea ce este insuficient;
14. Numărul de plângeri privind abuzurile la reținere, ridică semne de întrebare cu privire la profesionalismul angajaților poliției.

IP CĂLĂRAȘI:

1. Condițiile materiale din izolatorul de detenție **nu sunt conforme** standardelor minime de detenție. **Izolatorul urmează a sista. Detenția în continuare a persoanelor (inclusiv pe durata de 7 zile) poate fi considerată drept o formă de tratament inuman sau degradant;**
2. Condițiile de muncă/ activitate ale gardienilor, biroul de examinare medicală din izolator sunt **inadmisibile**.
3. De jure, angajații poliției chestionați susțin că respectă prevederile legale cu privire la reținere și asigurarea drepturilor fundamentale la reținere;
4. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperiri faptei, etc.
5. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
6. Reținuții recurg *destul de des, deseori sau uneori* la dreptul de a tăcea;
7. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;

8. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul CSPT/ sau alte organizații;
9. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
10. A asigura examinarea medicală a tuturor reținuților/ deținuților plasați în IDP. Reiterăm că examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut;
11. A se asigura că feldcerul izolatorului îndeplinește fișele de examinare la fiecare deținut plasat sau scos din celulă, inclusiv registrul de evidență a stării sanitare și a dezinfectărilor în IDP, registrul de evidență a maladiilor infecțioase în IDP și registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale/ traumatisme/ automutilări, declararea grevei foamei în IDP;
12. Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, conține 4 însemnări cu privire la abuzuri în stradă din partea angajaților poliției în 2020, ambele informații remise procuraturii Călărași.

IP CANTEMIR:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Cantemir este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;
2. IP Cantemir urmează să realizeze curățenie generală în subsolul izolatorului și să decidă cu privire la utilizarea spațiilor respective, astfel încât să existe o siguranță că nici o persoană nu va fi plasată vreodată acolo;
3. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
4. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
5. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
6. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
7. Lipsa feldcerului în cadrul IP Cantemir creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Cantemir susțin că examinarea medicală are loc în forma mixtă (112 și IP Cahul);
8. Angajații poliției nu cunosc procedura examinării medicale a reținutului, ceea ce creează impresia că acest exercițiu medical nu se respectă;
9. Examinarea medicală a reținuților nu are loc în condiții de intimitate;
10. Lipsa vreunui registru cu privire la examinările medicale la intrare-ieșire în IP Cantemir nu permite aflarea adevărului în acest sens;

11. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperirii faptei, etc.
12. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
13. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
14. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
15. Lipsa vreunui registru al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
16. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
17. Reținerea persoanelor în inspectorat nu depășește 3 ore. Persoanele reținute sunt escortate de serviciul detenție și escortă al IP Cahul și plasate în izolatorul IP Cahul renovat din fonduri europene.

IP CĂUȘENI:

1. Renovarea izolatorului și redeschiderea acestuia este binevenită în contextul asigurării garanțiilor fundamentale împotriva torturii și altor forme de rele tratamente;
2. Condițiile materiale din izolatorul de detenție sunt conforme standardelor minime de detenție;
3. **IP Căușeni urmează să întreprindă măsuri regulate și obligatorii pentru igienizarea izolatorului și lichidarea carențelor expuse în raport;**
4. Efectuarea controalelor regulate în izolator de către conducerea IP Căușeni cu efectuarea mențiunilor în registru.
5. *De jure*, angajații poliției chestionați susțin că respectă prevederile legale cu privire la reținere și asigurarea drepturilor fundamentale la reținere;
6. **A se asigura că persoanei reținute i se transmit copiile tuturor materialelor cauzei în limba pe care o posedă sau o înțelege și nu doar se recurge la un simplu dialog verbal;**
7. Angajații IP Căușeni nu cunosc în totalitate informații despre condițiile de detenție, facilitățile necesare, numărul persoanelor reținute/ deținute. Ar fi preferabil ca aceștia să cunoască situația din interior, indiferent dacă nu există mențiunea respectivă în atribuțiile de serviciu;
8. Angajații IP Căușeni nu disting atribuțiile traducătorului și interpretului, or le confundă;
9. Reiterăm că examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut.

IP EDINEȘ:

1. Renovarea izolatorului și redeschiderea acestuia este binevenită în contextul asigurării garanțiilor fundamentale împotriva torturii și altor forme de rele tratamente;
2. Condițiile materiale din izolatorul de detenție sunt conforme standardelor minime de detenție;
3. Este de apreciat că în calitate de santinelă în IDP activează o angajată de sex feminin;
4. De jure, angajații poliției chestionați susțin că respectă prevederile legale cu privire la reținere și asigurarea drepturilor fundamentale la reținere;

5. **A ajusta Registrul de evidență a recepționărilor și transiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant conform modelului standardizat;**
6. **A menține evidența întrevederilor dintre reținuți cu avocații în izolator sau IP, cu notificarea datei, orei de întrevedere. Indiferent de situația pandemică, dreptul la asistență juridică nu poate fi limitat!**
7. **A plasa în interiorul IDP, informații privind drepturile reținutului/ deținutului, alături de informația privind obligațiile deținutului în IDP;**
8. Angajații IP Edineț nu cunosc în totalitate informații despre condițiile de detenție, facilitățile necesare, numărul persoanelor reținute/ deținute. Ar fi preferabil ca aceștia să cunoască situația din interior, indiferent dacă nu există mențiunea respectivă în atribuțiile de serviciu;
9. Angajații IP Edineț nu disting atribuțiile traducătorului și interpretului, or o confundă cu cea a translatorului și sau/ logopedului;
10. A asigura examinarea medicală a tuturor reținuților/ deținuților plasați în IDP. Reiterăm că examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut;
11. A se asigura că feldcerul izolatorului îndeplinește fișele de examinare la fiecare deținut plasat sau scos din celulă, inclusiv registrul de evidență a stării sanitare și a dezinfectărilor în IDP, registrul de evidență a maladiilor infecțioase în IDP și registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale/ traumatisme/ automutilări, declararea grevei foamei în IDP.

IP FĂLEȘTI:

1. Condițiile materiale din izolatorul de detenție **nu sunt conforme** standardelor minime de detenție. **Izolatorul urmează a sistat sau renovat. Detenția în continuare a persoanelor (inclusiv pe durata de 7 zile) poate fi considerată drept o formă de tratament inuman sau degradant;**
2. Condițiile de muncă/ activitate ale gardienilor, biroul de examinare medicală din izolator sunt **inadmisibile.**
3. De jure, angajații poliției chestionați susțin că respectă prevederile legale cu privire la reținere și asigurarea drepturilor fundamentale la reținere;
4. Registrele din IDP ce țin de evidența persoanelor reținute/arestate, de examinare medicală, scoaterea din celule etc. sunt completate formal și necesită revizuite și aducerea în conformitate cu noile instrucțiuni ale IGP.
5. A asigura examinarea medicală a tuturor reținuților/ deținuților plasați în IDP. Reiterăm că examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut;

6. A se asigura că feldcerul izolatorului îndeplinește fișele de examinare la fiecare deținut plasat sau scos din celulă, inclusiv registrul de evidență a stării sanitare și a dezinfectărilor în IDP, registrul de evidență a maladiilor infecțioase în IDP și registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale/ traumatisme/ automutilări, declararea grevei foamei în IDP.

IP FLOREȘTI:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Florești urmează a fi realizată **imediat** din cauza supunerii la tratamente degradante a persoanelor reținute și necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție; este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;
2. Nici o persoană suspectă de COVID19 nu poate fi plasată apriori în cadrul acestui izolator, având în vedere lipsa elementelor elementare de protecție împotriva maladiilor respiratorii;
3. IP Florești urmează să escorteze persoanele reținute la IP Soroca (odată cu deschiderea izolatorului de tip nou), fie în alt izolator din apropiere;
4. IP Florești trebuie să aibă în vedere că lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală (în cazul în care activitatea izolatorului va fi sistată);
5. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
6. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
7. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
8. Activitatea de muncă a feldcerului urmează a fi coordonată astfel încât orice persoană adusă în IP să fie supusă examinării medicale la intrare și ieșire, indiferent dacă aceasta va fi plasată în izolator;
9. Angajații poliției nu cunosc procedura examinării medicale a reținutului, ceea ce creează impresia că acest exercițiu medical nu se respectă;
10. Examinarea medicală a reținuților nu are loc în condiții de intimitate;
11. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperiri faptei, etc.
12. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
13. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
14. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
15. Lipsa vreunui registrul al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
16. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
17. Reținerea persoanelor în inspectorat nu depășește termenul de 3 ore.

IP GLODENI:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Glodeni este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;

2. IP Glodeni urmează să realizeze curățenie generală în subsolul izolatorului și să decidă cu privire la utilizarea spațiilor respective, astfel încât să existe o siguranță că nici o persoană nu va fi plasată vreodată acolo;
3. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
4. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
5. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
6. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
7. Angajații IP confundă atribuțiile interpretului cu ale traducătorului și invers;
8. Lipsa feldcerului în cadrul IP Glodeni creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Glodeni susțin că examinarea medicală are loc în forma mixtă (112 și IP Rîșcani);
9. Angajații poliției nu cunosc procedura examinării medicale a reținutului, ceea ce creează impresia că acest exercițiu medical nu se respectă;
10. Lipsa vreunui registru cu privire la examinările medicale la intrare-ieșire în IP Glodeni nu permite aflarea adevărului în acest sens;
11. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperirii faptei, etc.
12. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
13. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
14. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
15. Lipsa vreunui registru al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
16. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
17. Reținerea persoanelor în inspectorat nu depășește 3 ore. Persoanele reținute sunt escortate de serviciul detenție și escortă al IP Rîșcani și plasate în izolatorul IP Rîșcani renovat din fonduri europene;

IP LEOVA:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Leova este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;
2. IP Leova urmează să realizeze curățenie generală în subsolul izolatorului și să decidă cu privire la utilizarea spațiilor respective, astfel încât să existe o siguranță că nici o persoană nu va fi plasată vreodată acolo;
3. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
4. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;

5. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
6. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
7. Lipsa feldcerului în cadrul IP Leova creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Leova susțin că examinarea medicală are loc în forma mixtă (112 și IP Cimișlia);
8. Angajații poliției nu cunosc procedura examinării medicale a reținutului, ceea ce creează impresia că acest exercițiu medical nu se respectă;
9. Examinarea medicală a reținuților nu are loc în condiții de intimitate;
10. Lipsa vreunui registru cu privire la examinările medicale la intrare-ieșire în IP Leova nu permite aflarea adevărului în acest sens;
11. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperirii faptei, etc.
12. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
13. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
14. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
15. În unele cazuri, avocatul a participat în calitate de interpret;
16. Lipsa vreunui registru al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
17. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
18. Reținerea persoanelor în inspectorat nu depășește 3 ore. Persoanele reținute sunt escortate de serviciul detenție și escortă al IP Cimișlia și plasate în izolatorul IP Cimișlia;
19. Rata reținerilor pentru 2020 este una relativ mică;
20. Lipsa staff-ului de bază, creează impedimente în realizarea sarcinilor și atribuțiilor funcționale ale IP Leova în teritoriu;
21. Pasivitatea de care au dat dovadă angajații IP Leova la completarea chestionarelor ridică semne de întrebare cu privire la abilitățile lor profesionale și atitudine conștiincioasă.

IP NISPORENI:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Nisporeni este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;
2. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
3. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
4. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
5. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;

6. Lipsa feldcerului în cadrul IP Nisporeni creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Nisporeni susțin că examinarea medicală are loc în forma mixtă (112 și IP Ungheni);
7. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperirii faptei, etc.
8. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
9. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
10. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
11. Majoritatea reținerilor au avut loc urmare a încheierilor judecătorești. Angajații poliției au recurs mai rar la rețineri de persoane;
12. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
13. Reținerea persoanelor în inspectorat nu depășește 3 ore. Persoanele reținute sunt escortate de serviciul detenție și escortă al IP Ungheni și plasate în izolatorul IP Ungheni renovat din fonduri europene;
14. Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, conține 2 însemnări cu privire la abuzuri în stradă din partea angajaților poliției în 2020, ambele informații remise procuraturii Nisporeni.

IP RÎȘCANI:

1. Renovarea izolatorului și redeschiderea acestuia este binevenită în contextul asigurării garanțiilor fundamentale împotriva torturii și altor forme de rele tratamente;
2. Condițiile materiale din izolatorul de detenție sunt conforme standardelor minime de detenție;
3. De jure, angajații poliției chestionați susțin că respectă prevederile legale cu privire la reținere și asigurarea drepturilor fundamentale la reținere;
4. **A se asigura că persoanei reținute i se transmit copiile tuturor materialelor cauzei în limba pe care o posedă sau o înțelege și nu doar se recurge la un simplu dialog verbal;**
5. **Avocatul Poporului amintește IP Rîșcani despre necesitatea asigurării completării Registrului de întrevederi, care au loc în incinta IDP, or necompletarea acestor date, relevă la încălcarea dreptului la întrevederi/ vizite (având în vedere și durata de peste 72 ore de aflare a reținutului în IDP pe durata pandemiei publice).**
6. **A ajusta Registrul de evidență a recepționărilor și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant conform modelului standardizat;**
7. **A asigura biroul medical cu safeu special pentru păstrarea medicamentelor.**
8. Completarea formală și incompletă a registrului de evidență a fișelor medicale, examinării medicale/ primul ajutor medical și a solicitării asistenței medicale persoanelor reținute/deținute în IDP îngrijorează referitor la realizarea de facto a acesteia. A asigura că Registrul respectiv este completat corect, cu menționarea datelor necesare;
9. Reiterăm că examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista

defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut;

10. A se asigura că feldcerul izolatorului îndeplinește fișele de examinare la fiecare deținut plasat sau scos din celulă, inclusiv registrul de evidență a stării sanitare și a dezinfectărilor în IDP, registrul de evidență a maladiilor infecțioase în IDP și registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale/ traumatisme/ automutilări, declararea grevei foamei în IDP.

IP SOROCA:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Soroca este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;
2. Renovarea izolatorului nou cu reamplasarea acestuia la etajul I a clădirii IP Soroca la fel este apreciată;
3. IP Soroca urmează să realizeze curățenie generală în subsolul izolatorului vechi și să decidă cu privire la utilizarea spațiilor respective, astfel încât să existe o siguranță că nici o persoană nu va fi plasată vreodată acolo;
4. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
5. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
6. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
7. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
8. Lipsa feldcerului în cadrul IP Soroca creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Soroca susțin că examinarea medicală are loc la IMSP SR Soroca;
9. Angajații poliției nu cunosc procedura examinării medicale a reținutului, ceea ce creează impresia că acest exercițiu medical nu se respectă;
10. Examinarea medicală a reținuților nu are loc în condiții de intimitate;
11. Lipsa vreunui registru cu privire la examinările medicale la intrare-ieșire în IP Soroca nu permite aflarea adevărului în acest sens;
12. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperiri faptei, etc.
13. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
14. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul nu este asigurată;
15. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
16. În unele cazuri, avocatul a participat în calitate de interpret;
17. Lipsa vreunui registru al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
18. Majoritatea reținuților nu uzează de dreptul de a păstra tăcerea;
19. Reținerea persoanelor în inspectorat depășește termenul de 3 ore.

IP STRĂȘENI:

1. Sistarea activității izolatorului de detenție provizorie al IP Strășeni este binevenită în contextul necorespunderii acestuia cu condițiile minime de detenție;
2. Lipsa unei camere de reținere temporară pentru reținuți și/sau audiere creează impedimente în activitatea organului de urmărire penală;
3. Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori creează impedimente în asigurarea drepturilor fundamentale ale categoriei respective;
4. Lipsa unității de psiholog, pedagog creează impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori. Trebuie să existe o procedură clară cu privire la cooperarea cu actorii respectivi din cadrul APL/ sau alte organizații;
5. Lipsa unui buget pentru traducătorii de limbi străine ar putea crea dificultăți în exercitarea dreptului la interpretare și traducere în cazul reținerii unor persoane străine/ solicitante de azil;
6. Angajații IP confundă atribuțiile interpretului cu ale traducătorului și invers;
7. Lipsa feldcerului în cadrul IP Strășeni creează impedimente în asigurarea dreptului la examinare medicală la reținere. În pofida acestuia, reprezentanții IP Strășeni susțin că examinarea medicală are loc triplu (112, IMSP SR Strășeni și IDP al DP Chișinău);
8. Lipsa vreunui registru cu privire la examinările medicale la intrare-ieșire în IP Strășeni nu permite aflarea adevărului în acest sens;
9. De jure, termenul procedural de 3 ore pentru prezentarea temeiurilor de reținere se respectă, deși unii ofițeri susțin că acest termen este unul insuficient și poate dăuna calității actului de reținere, precum și descoperiri faptei, etc. Persoanele reținute sunt escortate de serviciul detenție și escortă al IP Strășeni și plasate în izolatorul DP Chișinău;
10. Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală. Unii angajați riscă cu siguranța individuală la audierea reținuților periculoși. Măsuri de protecție nu sunt;
11. Confidențialitatea întrevederii cu avocatul aparent este asigurată;
12. Nici avocații și nici reținuți nu contestă reținerea și procesul reținerii;
13. Lipsa vreunui registru al întrevederilor cu avocații/ alte persoane nu oferă posibilitatea de a afla dacă dreptul la întrevederi confidențiale înainte de audiere se respectă, precum și ora prezentării avocatului, etc;
14. Reținuții recurg *des, deseori sau foarte rar* la dreptul de a tăcea.

IP UNGHENI:

1. Renovarea izolatorului și redeschiderea acestuia este binevenită în contextul asigurării garanțiilor fundamentale împotriva torturii și altor forme de rele tratamente;
2. Condițiile materiale din izolatorul de detenție sunt conforme standardelor minime de detenție;
3. Perioada de întrevedere dintre avocat și client în izolator trezește dubii cu privire la calitatea apărării;
4. De jure, angajații poliției chestionați susțin că respectă prevederile legale cu privire la reținere și asigurarea drepturilor fundamentale la reținere;
5. Examinarea medicală a reținuților pe durata lipsei feldcerului este asigurată de către IMSP Ungheni. Lipsa înscrisurilor cu privire la examinarea medicală din 26 iunie 2020 îngrijorează referitor la realizarea de facto a acesteia;
6. Angajații IDP au susținut despre plasarea în izolator pe durata nopții a 2 persoane străine la solicitarea angajaților Inspectoratului General al Poliției de Frontieră pe motivul menținerii acestora în condiții bune. Mențiuni despre plasarea acestora nu există în registrele interne, fapt ce indică la

grave încălcări la acest compartiment. Orice plasare a persoanelor în IDP trebuie să aibă un temei legal și urmează să fie înregistrată în registrele interne;

7. Registrul de evidență a fișelor de examinare medicală a reținuților în IDP al IP Ungheni nu conține în unele rubrici data reținerii și ora examinării medicale;
8. Reiterăm că examinarea medicală a deținuților plasați în custodia poliției reprezintă una din cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente. Medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât de repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare; a separa deținuții bănuți de existența unor boli infecțioase sau contagioase; a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de rehabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut.



Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Inspectoratul General al Poliției



MD 2012, mun. Chișinău, str. Tiraspol 1171, tel. (373-22) 868-112, (373-22) 868-124, fax. (373-22) 868-114,
e-mail: igp@igp.gov.md, www.politia.md, c/f 101360100495, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat

nr.34/16 – *nr. 28* din *03* septembrie 2020

Domnului Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului (Ombudsman)

Prin prezenta, Inspectoratul General al Poliției are onoarea să Vă salute și să Vă informeze că a examinat, prin prisma competențelor funcționale deținute, Rapoartele de vizită ale Avocatului Poporului cu nr.08-1/40 din 30.07.2020, nr.08-01/42 din 30.07.2020, nr.07-4/36 din 06.08.2020, nr.08-1/46 din 06.08.2020, nr.08-1/48 din 06.08.2020, nr.08-01-50 din 06.08.2020 și nr.08-01/52 din 06.08.2020, elaborate ca urmare a vizitelor preventive la Inspectoratele de Poliție Ungheni, Leova, Cantemir, Soroca, Nisporeni și Florești.

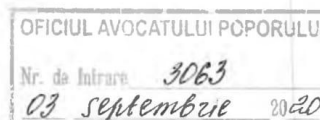
Prin urmare, expunem următoarele argumente referitoare la constatări:

- 1) „Lipsa unor camere de întrevederi confidențiale a persoanelor reținute cu avocații”;
- 2) „Audierea reținuților are loc în cabinetele ofițerilor de urmărire penală”;

Izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției funcționale dispun de cameră de audiere, destinată realizării acțiunilor de urmărire penală cu participarea persoanelor aflate în custodia Poliției și de cameră de întrevedere a persoanei reținute cu apărătorul.

Totodată, în vederea redresării situației curente la acest capitol în cazul Inspectoratelor teritoriale ale Poliției ce nu dispun de izolator de detenție provizorie, la 31.07.2020, prin Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr.213, au fost aprobate Cerințele minime obligatorii privind amenajarea în cadrul subdiviziunilor teritoriale ale Poliției a camerelor de audiere, de prezentare spre recunoaștere a persoanei, de întrevedere în condiții de confidențialitate a persoanelor bănuite/invinuite cu apărătorul și de așteptare.

La moment, se întreprind măsuri în vederea identificării spațiilor necesare, cu ulterioara amenajare a acestora conform standardelor aprobate.



3) „Lipsa unei camere speciale pentru audierea martorilor minori și/sau reținuților minori”

La 27.12.2019, prin Hotărârea Guvernului nr.708, a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și Standardele minime de calitate.

Respectiv, în cadrul Centrului se vor oferi copiilor victime/martori ai infracțiunilor servicii de asistență specializată la nivel regional, inclusiv audierea minorilor în condiții speciale.

Treptat, în Republica Moldova, vor fi create Centre regionale de asistență integrată pentru copii victime/martori ai infracțiunilor, după modelul Barnahus (în municipiile Bălți, Chișinău și Cahul), pentru a asigura accesul tuturor copiilor potențiali beneficiari la acest tip de servicii.

În luna august 2020, ofițerii de urmărire penală din Zona Nord au beneficiat de cursuri de instruire, organizate de CNPAC, în cadrul cărora au fost familiarizați cu competențele Centrului de asistență integrată din mun. Bălți și modalitatea de referire a copiilor către Centru.

4) „Lipsa unității de psiholog, pedagog care ar crea impedimente în asigurarea drepturilor la reținere pentru minori”

La 27.07.2020, prin circulara Direcției generale urmărire penală a Inspectoratului General al Poliției nr.34/11-3358, întregul efectiv al organului de urmărire penală subordonat Inspectoratului General al Poliției a fost atenționat asupra respectării cu strictețe a prevederilor legale la audierea minorilor în cadrul procesului penal, cu participarea reprezentantului legal, pedagogului sau psihologului și în prezența unui avocat, cu stabilirea contactului psihologic cu minorul, asigurându-se că acesta înțelege întrebările care i se adresează, în vederea asigurării stricte a tuturor drepturilor minorilor.

Astfel, toți minorii sunt audiați cu respectarea strictă a prevederilor legale.

5) „Angajații Poliției nu cunosc procedura examinării medicale a reținuților, ceea ce creează o impresie că acest exercițiu medical nu se respectă”

La 15.11.2019, prin Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr.444, a fost aprobată procedura operațională privind modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor aflate în detenție provizorie. Procedura nominalizată descrie modalitatea și condițiile de acordare a asistenței medicale persoanelor reținute și plasate în Izolatorele de detenție provizorie ale Poliției, în vederea asigurării respectării dreptului fundamental la sănătate și în calitate de garanție împotriva torturii și altor forme de rele tratamente.

Izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției funcționale dispun de 1 (una) unitate de fелcer, cu program de lucru de luni până vineri, orele 08⁰⁰-17⁰⁰. În scopul

respectării dreptului persoanelor reținute la asistență medicală în cazul în care, ulterior finisării orelor de muncă al felecerului, este necesară examinarea medicală a persoanei aflate în custodia Poliției sau în cadrul Inspectoratelor teritoriale de poliție ce nu dispun de izolator de detenție provizorie, accesul la asistență medicală se realizează prin prezentarea persoanei la cea mai apropiată unitate medicală sau solicitarea intervenției echipajului de asistență medicală urgentă.

Subsidiar, conștientizând importanța subiectului menționat, Inspectoratul General al Poliției manifestă atitudine responsabilă față de recomandările în cauză și este receptiv să acorde suportul necesar în limitele competenței funcționale.

Cu respect,

Șef,
comisar-șef



Sergiu PAIU



Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Inspectoratul General al Poliției
Inspectoratul de poliție Leova



MD-6301, or. Leova, str. Unirii, 28, tel. +373 (263) 20502, fax. +373 (263) 20505,
e-mail: ip_leova@igp.gov.md, www.poliția.md, c/F 1006601001953, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat

Nr. 34/41 – 6694 din 04.09.2020
La nr. 08-1/51 din 06.08.2020

Domnului Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
mun. Chișinău, str. Sfântul Tării, 16.

Stimate domnule Ombudsman,

În contextul Raportului de vizită al Avocatului Poporului din 14.07.2020, IP Leova vă comunică că a luat act de acesta și urmează a fi înlăturate contactările și concluziile din Raportul de vizită depistate în IDP a IP Leova.

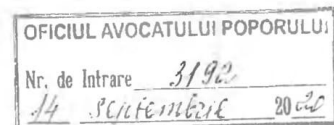
Subsidiar, vă comunicăm că a fost adus la cunoștința angajaților IP Leova despre Ordinul IGP nr. 217/2019 “Cu privire la aprobarea Instrucțiunilor de activitate a Secției/Serviciului detenție și escortă în timpul escortării și transportării persoanelor aflate în custodia Poliției”.

Cu respect,

Șef-interimar al IP Leova
comisar-principal

Veaceslav APOSTOL

Executor: Mocanu Ion
Telefon: 079388231
E-mail: ion-mocanu@igp.gov.md





Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Inspectoratul General al Poliției
Direcția interacțiune justiție



MD 2004, mun. Chișinău, str.31 August 1998, nr.104 tel/fax. (373-22) 232720
e-mail: dij@igp.gov.md

nr. 34/16 - *1430* din *26* noiembrie 2020

Domnului Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului (Ombudsman)

Prin prezenta, Direcția interacțiune justiție a IGP are onoarea să Vă salute și să Vă informeze că a examinat, prin prisma competențelor funcționale deținute, Rapoartul de vizită al Avocatului Poporului cu nr.08-1/61 din 20.11.2020, elaborat ca urmare a vizitei preventive la Inspectoratul de Poliție Fălești al IGP, la 08 octombrie 2020 (în continuare IP).

Prin urmare, expunem următoarea informație referitoare la constatări/recomandări:

1) „A asigura examinarea medicală a tuturor reținuților /deținuților plasați în izolatorul de detenție provizorie (în continuare IDP), medicul trebuie să consulte și să examineze fiecare deținut cât mai repede posibil după admiterea acestuia în instituție și după aceasta să-l examineze, în caz de necesitate, cu scopul de a descoperi boli fizice sau psihice și a lua toate măsurile necesare, a separa deținuții/bănuții de existența unor boli infecțioase sau contagioase, a depista defectele fizice sau psihice care ar putea dăuna procesului de reabilitare și a determina capacitatea fizică de lucru a fiecărui deținut”;

2) „A se asigura că felcerul IDP îndeplinește fișele de examinare la fiecare deținut plasat sau scos din celulă, inclusiv Registrul de evidență a stării sanitare și a dezinfectărilor în IDP, Registrul de evidență a maladiilor infecțioase în IDP și Registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale/traumatisme/automutilări, declararea grevei foamei în IDP”;

3) „Registrele din IDP ce țin de evidența persoanelor reținute/arestate, de examinare medicală, scoaterea din celule sunt completate formal și necesită revizuite și aducerea în conformitate cu noile instrucțiuni ale IGP”;

4) „Condițiile de muncă/activitate ale gardienilor, biroul de examinare medicală din izolator sunt inadmisibile”;

5) „Condițiile materiale din izolatorul de detenție nu sunt conforme standartelor minime de detenție. Izolatorul urmează a fi sistat. Detenția în

continuare a persoanelor (inclusiv pe durata de 7 zile) poate fi considerată drept formă de tratament inuman sau degradant”.

În acest context, menționăm că, la 15.11.2019, prin Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr.444, a fost aprobată procedura operațională standard privind modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor aflate în detenție provizorie. Procedura nominalizată descrie modalitatea și condițiile de acordare a asistenței medicale persoanelor reținute și plasate în Izolatorele de detenție provizorie ale Poliției, în vederea asigurării respectării dreptului fundamental la sănătate și în calitate de garanție împotriva torturii și altor forme de rele tratamente.

Izolatorul de detenție provizorie al IP Fălești al IGP dispune de 1 (una) unitate de felcer angajat pe 0.5 salariu și se prezintă la necesitate. În scopul respectării dreptului persoanelor reținute la asistență medicală în cazul în care este necesară examinarea medicală a persoanei aflate în custodia Poliției în afara programului de lucru al felcerului, accesul la asistență medicală se realizează prin prezentarea persoanei la cea mai apropiată unitate medicală sau solicitarea intervenției echipajului de asistență medicală urgentă.

Totodată, menționăm că de către Direcția interacțiune justiție a IGP de comun cu Fundația Soros-Moldova au fost organizate cursuri de instruire/formare profesională cu participarea experților din domeniul drepturilor omului și asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie destinate angajaților Poliției, precum și felcerilor care activează în IDP, în scopul asigurării dobândirii competențelor și aptitudinilor necesare pentru exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu în spiritul respectării drepturilor omului. În cadrul cursurilor vizate au abordat subiecte ce țin de condițiile de detenție, facilitățile necesare, normele Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante, prevederile legale ale Ordinul interinstituțional IGP nr.408/2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant precum și rolul felcerului ca garant fundamental împotriva relelor tratamente, standardele stabilite în Protocolul de la Istanbul.

De asemenea, reiterăm faptul că, conform obiectivelor Matricei de politici privind implementarea suportului bugetar pentru reforma Poliției pentru anii 2017-2020, în perioada vizată, de către Poliție urmează a fi renovate minim 15 IDP, conform standardelor internaționale, cu precădere recomandărilor Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante, precum și întreprinse alte activități conexe orientate la îmbunătățirea condițiilor de aflare a persoanelor deținute în custodia Poliției. Pe

perioada anului 2019, au fost date în exploatare IDP ale Inspectoratelor de Poliție Hîncești, Orhei, Cimișlia, Ungheni, Căușeni, Edineț, Sîngerei, Rîșcani și Cahul. De asemenea, urmează a fi date în exploatare IDP ale IP Anenii Noi, Criuleni, Soroca, Bălți și Comrat, în care a fost demarat procesul de renovare/reconstrucție. În contextul celor menționate, activitatea IDP al IP Fălești urmează a fi sistată, iar persoanele reținute de către angajații IP Fălești vor fi plasate și deținute în IDP al IP Bălți.

Subsidiar, conștientizând importanța subiectului menționat, Direcția interacțiune justiție a Inspectoratului General al Poliției manifestă atitudine responsabilă față de recomandările în cauză și este receptiv să acorde suportul necesar în limitele competenței funcționale deținute.

Cu respect,

**Șef,
comisar**



Ion SÎRBU



Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Inspectoratul General al Poliției
Inspectoratul de poliție Glodeni



MD 4901, or.Glodeni, str. Tricolorului, 6 tel. (373-249) 2-29-80 fax. (373-249) 2-26-06
email: ip_glodeni@igp.gov.md, www.poliția.md, c/f 1006601003212, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat

Nr 34/39 - 10432 din 21 DEC 2020

D-lui **Mihail COTOROBAI**

Avocatul Poporului

(Ombudsmanul)

Oficiul Avocatului Poporului, str.
Sfatul Țării, nr. 16, mun. Chișinău,
MD-2012

Cu referire la Raportul de vizită al Avocatului Poporului (Ombudsmanului) urmare a vizitei preventive realizate la IP Glodeni la data de 08.10.2020, Vă informez că s-a luat act de constatările și concluziile stipulate în Raportul de vizită.

În mare parte constatările stipulate se referă la unii factori ce nu depind de conducerea IP Glodeni și nu pot fi implementate fără modificarea actelor normative, cum ar fi mărirea statelor de organizare întru includerea unităților de traducător de limbi străine, feldcerului și a unui psiholog/pedagog. La fel în statele de organizare nu sunt prevăzute funcții ce ar răspunde de escortarea persoanelor reținute, examinarea medicală, iar delegarea acestor atribuții funcționale altor angajați a IP Glodeni este imposibilă. O altă parte ar fi și lipsa resurselor financiare întru identificarea și amenajarea corespunzătoare a unor camere speciale pentru audierea martorilor minori, a unei camere de reținere temporară pentru reținuți și pentru audiere sau întrevvedere cu avocatul. La acest capitol de către IGP se caută soluții și după cum am fost informați, în timpul cel mai apropiat vor fi alocate resurse financiare.

În scopul ridicării nivelului de profesionalism cu angajații IP Glodeni în cadrul orelor de pregătire profesională au fost petrecute lecții privind modalitatea de reținere și temeiurile de reținere, întru asigurarea drepturilor fundamentale ale persoanei.

Cu respect,

Șef
Comisar principal

Sergiu MUNTEANU

Ex. Buza St.
Tel. 068144454

